

ስንቀጽ 5: ስለ ቋንቋ

- 1. ማናቸውም የኢትዮጵያ ቋንቋዎች በስኩልነት የመንግሥት ስውቅና ደኖራቸዋል።
- 2. ስማይኛ የጨዳራቡ መንግሥት የሥራ ቋንቋ ይሆናል።
- 3. የጨዳራሽኑ ስባሎች የየራሳቸውን የሥራ ቋንቋ በሕግ ይወስናሉ።

ስንቀጽ 6: ስለ ዜግነት

- 1. ወላጆቹ/ወላጆች ወይም ከወላጆቹ/ከወላጆች ስንደኛቸው ኢትዮጵያዊ/ኢትዮጵያዊት የሆነ/የሆነች የኢትዮጵያ ዜጋ ነው/ናት።
- 2. የውጭ ወገር ዜጎች የኢትዮጵያ ዜግነት ሲያገኙ ይቻላል።
- 3. ዜግነትን በሚመለከት ዝርዝር በሕግ ይወስናል።

ስንቀጽ 7: የፆታ ስገሳ

በዚህ ስገ መንግሥት ውስጥ በወንድ ፆታ የተደነገገው የሴትንም ፆታ ያካትታል።

ምሳሌ ሁለት: የሕግ መንግሥቱ መሰረታዊ መርሆዎች

ስንቀጽ 8: የሕዝብ ስዓላዊነት

- 1. የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች የኢትዮጵያ ስዓላዊ ሥልጣን ባለቤቶች ናቸው።
- 2. ደካማ ሕገ መንግሥት የስዓላዊነታቸው መግስጫ ነው።
- 3. ስዓላዊነታቸውም የሚገሰጸው በዚህ ሕገ መንግሥት መሰረት በሚመርጧቸው ተወካዮቻቸውና በቀጥታ በሚደረጉት ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ስማካደነት ይሆናል።

ስንቀጽ 9: የሕግ መንግሥት የበላይነት

- 1. ሕገ መንግሥቱ የሀገሪቱ የበላይ ሕግ ነው። ማንኛውም ሕግ፣ ሰነድ ወይም ስነ-ምግባር የሕግ መንግሥት ስካል ወይም ባለሥልጣን ውሳኔ ከዚህ ሕገ መንግሥት ጋር የሚቃረን ከሆነ ተፈጻሚነት ስይኖረውም።
- 2. ማንኛውም ዜጋ፣ የመንግሥት ስካላት፣ የፖለቲካ ድርጅቶች፣ ሴቶች ማኅበራት ስነ-ምግባር ባለሥልጣኖቻቸው፣ ሕገ መንግሥቱን የማስከበርና ስሕገ መንግሥቱ ተገዥ የመሆን ኃላፊነት ስለላቸው።
- 3. በዚህ ሕገ መንግሥት ከተደነገገው ውጭ በማናቸውም ስነ-ምግባር የመንግሥት ሥልጣን መያዝ የተከሰከሰ ነው።

4. ሲትዮጵያ ያደደቀችቸው ዓለም ስቀፍ ስምምነቶች የሀገሪቱ ስግ ስካል ናቸው።

ስንቀጽ 10: የሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች

- 1. ሰብዓዊ መብቶችና ነጻነቶች ክሰው ሲጅ ተፈጥሮ የሚመነጩ፣ የማይጣሱና የማይገፈፍ ናቸው።
- 2. የዜጎች ስና የሕዝቦች ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች ይከበራሉ።

ስንቀጽ 11: የመንግሥትና የዓይነት መሰደድ

- 1. መንግሥትና ዓይነት የተሰደዱ ናቸው።
- 2. መንግሥታዊ ዓይነት ስይኖርም።
- 3. መንግሥት በዓይነት ጉዳይ ጣሰቃ ስይገባም። ዓይነትም በመንግሥት ጉዳይ ጣሰቃ ስይገባም።

ስንቀጽ 12: የመንግሥት ስህራፍና ተጠያቂነት

- 1. የመንግሥት ስህራፍ ስሕዝብ ግሰጽ በሆነ መንገድ መከናወን ስለበት።
- 2. ማንኛውም ኃሳፍና የሕዝብ ተመራጭ ኃሳፍነቱን ሲያገድስ ተጠያቂ ይሆናል። ሕዝብ በመረጠው ተወካይ ሳይ ስምንት ባጣ ጊዜ ክብታው ሰማንሳት ይችላል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

ምሳሌ ሦስት: መሰረታዊ መብቶችና ነጻነቶች

ስንቀጽ 13: ተፈጻሚነትና ስተረጎግም

- 1. በማንኛውም ደረጃ የሚገኙ የፌዴራል መንግሥትና የክልል ስግ ስውጧ፣ ስግ ስሰፊዳሚ ስና የዳኝነት ስካሎች በዚህ ምሳሌ የተካተቱን ድንጋጌዎች የማክበርና የማስከበር ኃሳፍነትና ግዴታ ስሰባቸው።
- 2. በዚህ ምሳሌ የተዘረዘሩት መሰረታዊ የመብቶችና የነጻነቶች ድንጋጌዎች ሲትዮጵያ ከተቀበሰችቸው ዓለም ስቀፍ የሰብዓዊ መብቶች ስግጋት፣ ዓለም ስቀፍ የሰብዓዊ ስምምነቶች ዓለም ስቀፍ ሰነዶች መርዎዎች ጋር በተጣጣሙ መንገድ ይተረጎማሉ።

ክፍል ስንድ

ሰብዓዊ መብቶች

ስንቀጽ 14

የሕይወት፣ የሰካላ ደህንነትና የነጻነት መብት ማንኛውም ሰው ሰብዓዊ በመሆኑ የማይደረግና የማይገሰስ በሕይወት የመኖር፣ የሰካላ ደህንነትና የነጻነት መብት ስሰው።

አንቀጽ 15 የሕይወት መብት

ማንኛውም ሰው በሕይወት የመኖር መብት አለው። ማንኛውም ሰው በሕግ በተደነገገ ክባድ የወንጀል ቅጣት ካልሆነ በስተቀር ሕይወቱን አያጣም።

አንቀጽ 16 የሕክምና ደህንነት መብት

ማንኛውም ሰው በሕክምና ላይ ጉዳት እንዳይደርስበት የመጠበቅ መብት አለው።

አንቀጽ 17 የንግድ መብት

1. በሕግ ከተደነገገው ሥርዓት ውጭ ማንኛውም ሰው ወንጀም ሆነ ሴት ነጻነቱን/ቷን አያጣም/አታጣም።
2. ማንኛውም ሰው በሕግ ከተደነገገው ሥርዓት ውጭ ሲያዝ፣ ክስ ሳይቀርብበት ወይም ሳይፈረድበት ሲታሰር አይችልም።

አንቀጽ 18 ሲሰብዓዊ አደጋ ስለመከሰከሱ

1. ማንኛውም ሰው ጭካኔ ከተሞላበት፣ ሲሰብዓዊ ክሊኒክ ወይም ክብሩን ከሚያዋርድ አደጋ ወይም ቅጣት የመጠበቅ መብት አለው።
2. ማንኛውም ሰው በባርነት ወይም በግዴታ አገልጋይነት ሲያዝ አይችልም። ሰማንኛውም ዓሳማ በሰው የመነገድ ተግባር የተከሰከሰ ነው።
3. ማንኛውም ሰው በኃይል ተገዶ ወይም ግዴታ ሰማሚሳት ማንኛውንም ሥራ እንዲሠራ ማድረግ የተከሰከሰ ነው።

4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 «በኃይል ተገዶ ወይም ግዴታ ሰማሚሳት» የሚለው ሐረግ የሚከተሉትን ሁኔታዎች አያካትትም፤

ሀ/ ማንኛውም እስረኛ በእስራት ላይ ባለበት ጊዜ በሕግ መሠረት እንዲሠራ የተወሰነውን ወይም በገደብ ክስሰር በተሰቀቀበት ጊዜ፣ የሚሠራውን ማንኛውም ሥራ፣

ለ/ ማንኛውም ወታደራዊ አገልግሎት ስመስጠት ሕሲናው የማይፈቀድበት ሰው በምትክ የሚሰጠውን አገልግሎት፣

ሐ/ የማሳበረሰቡን ሕይወት ወይም ደህንነት የሚያሰጋ የሕሰቶቹ ጊዜ ሁኔታ ወይም አደጋ በሚያጋጥምበት ጊዜ የሚሰጥ ማንኛውም አገልግሎት፣

መ/ በሚመስከተው ሕዝብ ፈቃድ በሕክምናው የሚፈጸመውን ማንኛውንም ሲኮኖሚያዊና ማህበራዊ የሰማት ሥራ።

አንቀጽ 19 የተደድሞ ሰዎች መብት

1. ወንጀል ፈጽመዋል በመባል የተደድሞ ሰዎች የቀረበባቸው ክስና ምክንያቶች በዝርዝር ወደደውኑ በሚገባቸው ቋንቋ እንዲነገራቸው መብት አላቸው።
2. የተደድሞ ሰዎች ሳለመናገር መብት አላቸው፤ የሚሰጡት ማንኛውም ቃል ፍርድ ቤት በማስረጃነት ሲቀርብባቸው እንደሚቻል መረዳት በሚችሉት ቋንቋ እንዲተደዱ ወደደውኑ ማስገንዘቢያ እንዲሰጣቸው መብት አላቸው።

3. የተያዙ ሰዎች በአርባ ስምንት ሰዎች ውስጥ ፍርድ ቤት የመቅረብ መብት አላቸው። ደህሞ ጊዜ ሰዎች ከተያዙበት በታ ወደ ፍርድ ቤት ስመምጣት አግባብ ባለው ግምት የሚጠይቀውን ጊዜ አደጋምርም። ወደያውኑ ፍርድ ቤት እንደቀረቡ በተጠረጠሩበት ወንጀል ስመታሰር የሚያበቃ ምክንያት ያለ መሆኑ ተሰደቶ እንደገለጸባቸው መብት አላቸው።

4. የያዛቸው የገሊሽ መኮንን ወይም የሕግ አስከባሪ በጊዜው ገደብ ፍርድ ቤት በማቅረብ የተያዙበትን ምክንያት ካሳሰረዱ፣ ፍርድ ቤቱ የአካል ነዳነታቸውን እንደያስከብርላቸው የመጠየቅ ሲጣስ የማይችል መብት አላቸው። ሆኖም ፍትሕ

እንዳይጻጸጥ ይቻላል። የሚጠይቀው ከሆነ ፍርድ ቤቱ የተያዘው ሰው በጥበቃ ሥር እንዲቆይ ለማዘዝ ወይም ምርመራ ለማካሄድ ተጨማሪ የምርመራ ጊዜ ሲጠየቅ አስፈላጊ በሆነ መጠን ብቻ ሲፈቀድ ይችላል። የሚያስፈልገውን ተጨማሪ ጊዜ

ፍርድ ቤቱ ሲወስን ኃላፊ የሆኑት የሕግ አስከባሪ ባለሥልጣኖች ምርመራውን አጣርተው የተያዘው ሰው በተቻለ ፍጥነት ፍርድ ቤት እንዲቀርብ ያሰውን መብት የሚያስከብር መሆኑን አስበት።

5. የተያዙ ሰዎች በራሳቸው ሳይ በማስረጃነት ሲቀርብ የሚችሉ የስምንት ቃል እንዲሰጡ ወይም ማናቸውንም ማስረጃ እንዲያምኑ አይገደዱም። በማስገደድ የተገኘ ማስረጃ ተቀባይነት አይኖረውም።

6. የተያዙ ሰዎች በሞላ የመፈታት መብት አላቸው። ሆኖም በሕግ በተደነገጉ ሰዎች ይኔታዎች ፍርድ ቤት ሞስትና ሳስመቀበል ወይም በገደብ መፍታትን ጨምሮ በቂ የሆነ የሞስትና ማረጋገጫ እንዲቀርብ ለማዘዝ ይችላል።

አንቀጽ 20 የተከሰሱ ሰዎች መብት

1. የተከሰሱ ሰዎች ክስ ከቀረበባቸው በኋላ ተገቢ በሆነ አዎኛ ጊዜ ውስጥ በመደበኛ ፍርድ ቤት ስሕተት ግልጽ በሆነ ችሎት የመሰማት መብት አላቸው። ሆኖም የተከሰቱዎቻችን የግል ስደወት፣ የሕዝብን የሞራል ይኔታና የሀገሪቱን ደህንነት ስመጠበቅ ሲባል ብቻ ክርክሮ በዝግ ችሎት ሲሰማ ይችላል።

2. ክሱ በቂ በሆነ ዝርዝር እንዲነገራቸው እና ክሱን በጽሁፍ የማግኘት መብት አላቸው።

3. በፍርድ ሂደት ባሉበት ጊዜ በተከሰሱበት ወንጀል እንደ ጥፋተኛ ያሰመቅጠር፣ በምስክርነት እንዲቀርቡም ያስመገደድ መብት አላቸው።

4. የቀረበባቸውን ማናቸውንም ማስረጃ የመመልከት፣ የቀረቡባቸውን ምስክርነት የመጠየቅ፣ ስመከሳክል የሚያስችላቸውን ማስረጃ የማቅረብ ወይም የማስቀረብ እንዲሁም ምስክርነታቸው ቀርበው እንዲሰሙላቸው የመጠየቅ መብት አላቸው።

5. በመረጡት የሕግ ጠበቃ የመወከል ወይም ጠበቃ ሰማቆም ስቅም በማጣታቸው ፍትሕ ሲጻጸፍ የሚችሉበት ይኔታ ሲያገኙም ከመንግሥት ጠበቃ የማግኘት መብት አላቸው።

6. ክርክሩ በሚታደበት ፍርድ ቤት በተሰጠባቸው ትክክለኛ ወይም ፍርድ ሳይ ሥልጣን ሳለው ፍርድ ቤት ደግሞ የማቅረብ መብት አላቸው።

7. የፍርድ ሂደት በማደገባቸው ቋንቋ በሚካሄድበት ይኔታ በመንግሥት ወጪ ክርክሩ እንዲተረጎምላቸው የመጠየቅ መብት አላቸው።

አንቀጽ 21 በጥበቃ ሥር ያሉና በፍርድ የታሰሩ ሰዎች መብት

3. የሙንግሥት ባለሥልጣኖች እንዲህን መብቶች የማክበርና የማስከበር ግዴታ አሰጥተዋል። አስገዳጅ ሁኔታዎች ሲፈጠሩና ብሔራዊ ደህንነትን፣ የሕዝብን ሰላም፣ ወንጀልን በመከላከል፣ ጤናንና የሕዝብን የሞራል ሁኔታ በመጠበቅ ወይም

የሴሎችን መብትና ነፃነት በማስከበር ዓላማዎች ሳይ በተመሰረቱ ዝርዝር ስራዎች መሰረት ካልሆነ በስተቀር የእነዚህ መብቶች አጠቃቀም ሲገደብ አይችሉም።

አንቀጽ 27 የዓይማኖት፣ የስምንትና የስመስካክት ነፃነት

1. ማንኛውም ሰው የማስብ፣ የሕሲና እና የዓይማኖት ነፃነት አሰጣጡ። ደህ መብት ማንኛውም ሰው የመረጠውን ዓይማኖት ወይም ስምንት የመደዝ ወይም የመቀበል፣ ዓይማኖቱንና ስምንቱን ስብቻ ወይም ከሴሎች ጋር በመሆን በደፋ ወይም በግል የማምሰክ፣ የመከተል፣ የመተግበር፣ የማስተማር ወይም የመግለጽ መብትን ያካትታል።

2. በአንቀጽ 90 ንዑስ አንቀጽ 2 የተጠቀሰው አንደተጠበቀ ሆኖ የዓይማኖት ተከታዮች ዓይማኖታቸውን ለማስፋፋትና ለማደራጀት የሚያስችሏቸው የዓይማኖት ትምህርትና የስስተዳደር ተቋማት ማቋቋም ይችላሉ።

3. ማንኛውንም ሰው የሚፈልገውን ስምንት ለመደዝ ያለውን ነፃነት በኃይል ወይም በሲባ ሁኔታ በማስገደድ መገደብ ወይም መከላከል አይችልም።

4. ወሳኝነትና ስጋዊ ሞግዚቶች በስምንታቸው መሰረት የዓይማኖታቸውንና የመሰከም ሥነ ምግባር ትምህርት በመስጠት ሲገኙባቸው የማሳደግ መብት አላቸው።

5. ዓይማኖትና ስምንትን የመግለጽ መብት ሲገደብ የሚችለው የሕዝብን ደህንነት፣ ሰላምን፣ ጤናን፣ ትምህርትን፣ የሕዝብን የሞራል ሁኔታ፣ የሴሎች ዜጎችን መሰረታዊ መብቶች፣ ነፃነቶች እና መንግስት ከዓይማኖት ነፃ መሆኑን ለማረጋገጥ በሚወጡ ስራዎች ይሆናል።

አንቀጽ 28 በስብስብ ስለሚፈጸሙ ወንጀሎች

1. ሲትዮሎ፣ ባደደቀቻቸው ዓለም አቀፍ ስምምነቶች እና በሴሎች የሲትዮሎ ስራዎች በሰው ልጅ ሳይ የተፈጸሙ ወንጀሎች ተብለው የተወሰኑትን ወንጀሎች፣ የሰው ዘር የማጥፋት፣ ያለፍርድ የሞት ቅጣት ስርምጃ የመውሰድ፣ በአስገዳጅ ሰውን የመሰወር፣ ወይም ሲሰብዓዊ የድብደባ ድርጊቶችን በፈጸሙ ሰዎች ሳይ ክስ ማቀረብ በደርጋ አይታገድም። በሕግ አውጪው ክፍልም ሆነ በማንኛውም የሙንግሥት አካል ውሳኔዎች በምስረት ወይም በደቀርታ አይታሰፉም።

2. ከዚህ በላይ የተደነገገው አንደተጠበቀ ሆኖ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተቀሱትን ወንጀሎች ፈጽመው የሞት ቅጣት ስተፈረደባቸው ሰዎች ፎሰስ ብሔራዊ ቅጣቱን ወደ ሲዮሜ ስክ ጽኑ ስራዎች ሲያሻሽሉ ይችላሉ።

ዲሞክራሲያዊ መብቶች

አንቀጽ 29 የስመስካክት እና ሐሳብን በነፃ የመደዝና የመግለጽ መብት

1. ማንኛውም ሰው ያለማንም ጣሰቃ ገብነት የመሰሰውን ስመስካክት ለመደዝ ይችላል።

2. ማንኛውም ሰው ያስማንም ጣሰቃ ገብነት ሐሳቡን የመግሰድ ነዳነት ስሰው። ደህ ነዳነት በሀገር ውስጥም ሆነ ከሀገር ውጭ ወሰን ሳይደረግበት በቃሰም ሆነ በድሑፍ ወይም በሕትመት፣ በሥነ ጥበብ መሰክ ወይም በመረጠው በማንኛውም የማሰራጨ ዘዴ፣ ማንኛውንም ዓይነት መረጃና ሐሳብ የመሰብሰብ፣ የመቀበልና የማሰራጨት ነዳነቶችን የካትታል።

3. የኛሪስና የሴሎች መገናኛ ብዙኃን፣ እንደሁም የሥነ ጥበብ ፈጠራ ነዳነት ተረጋግጧል። የኛሪስ ነዳነት በተሰደ የሚከተሉትን መብቶች ያጠኛል፡፡
ሀ/ የቀድሞ ያህርጫ በማንኛውም መሰከ የተከሰከሰ መሆኑን፣

ለ/ የሕዝብን ጥቅም የሚመሰክት መረጃ የማግኘት ስድስን።

4. ስዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ስሰራሳጊ የሆኑ መረጃዎች፣ ሐሳቦችና ስመስካከቶች በነዳ መንሸራሸራቸውን ለማረጋገጥ ሲባል ኛሪስ በተቋምነቱ የሰራሪና ነዳነትና የተሰደድ ስለተያየቶች የማስተናገድ ችሎታ እንደኖረው የሕግ ጥበቃ ይደረግበታል።

5. በመንግሥት ገንዘብ የሚካሄድ ወይም በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ያለ መገናኛ ብዙኃን የተሰደድ ስለተያየቶችን ለማስተናገድ በሚያስችለው ሁኔታ እንደሚሆን ይደረጋል።

6. እንዲህ መብቶች ገደብ ሲጣሰባቸው የሚችሉ የሀብትና መረጃ የማግኘት ነዳነት በስለተሰራሰባዊ ደረጃና ሲያስከትል በሚችሉ ስለተሰራሰባዊ ውጤት ሲገታ እደገባውም በሚሰጠው ሳይ ተመስርተው በሚወጡ ስጦታዎች ብቻ ይሆናል።

የወጣቶችን ደህንነት፣ የሰውን ክብርና መሰካከም ስም ስመጠበቅ ሲባል ሕጋዊ ገደቦች በእንዲህ መብቶች ሳይ ሲደነገጉ ይችላሉ። የጦር ቅስቀሴዎች እንደሁም ሰብዓዊ ክብርን የሚነኩ የሰደባዊ መንግስቶች በህግ የሚከሰኩ ይሆናል።

7. ማንኛውም ዜጋ ከሳይ በተጠቀሱት መብቶች ስጠቃቀም ረገድ የሚጣሉ ሕጋዊ ገደቦችን ጥሶ ከተገኘ በሕግ ተጠያቂ ሲሆን የችላል።

እንቀጽ 30 የመሰብሰብ፣ ሰላማዊ ሰልፍ የማድረግ ነዳነትና ስቤቱታ የማቅረብ መብት

1. ማንኛውም ሰው ከሴሎች ጋር በመሆን መሳሪያ ሳይዘ በሰላም የመሰብሰብ፣ ሰላማዊ ሰልፍ የማድረግ ነዳነትና፣ ስቤቱታ የማቅረብ መብት ስሰው። ከስቤቱ ውጭ የሚደረጉ ስለሰላምታና ሰላማዊ ሰልፍ የሚንቀሳቀሱባቸው ቦታዎች በሕዝብ እንቅስቃሴ ሳይ ችግር እንዳይፈጥሩ ለማድረግ ወይም በመካሄድ ሳይ ያለ ስብሰባ ወይም ሰላማዊ ሰልፍ ሰላምን፣ ዲሞክራሲያዊ መብቶችንና የሕዝብን የሞራል ሁኔታ እንዳይጥሱ ለማስጠበቅ ስግብብ ያላቸው ሥርዓቶች ሲደነገጉ ይችላሉ።

2. ደህ መብት የወጣቶችን ደህንነት፣ የሰውን ክብርና መሰካከም ስምን ስመጠበቅ፣ የጦርነት ቅስቀሳዎች እንደሁም ሰብዓዊ ክብርን የሚነኩ የሰደባዊ መንግስቶችን ስመከሰከሰ ሲባል በሚወጡ ስጦታዎች መሰረት ተጠያቂ ከመሆን ስያድንም።

እንቀጽ 31 የመደራጀት መብት

ማንኛውም ሰው ለማንኛውም ዓላማ በማሳበር የመደራጀት መብት ስሰው። ሆኖም ስግብብያሰውን ሕግ በመጣስ ወይም ሕገ መንግሥታዊ ሥርዓቱን በሕገ ወጥ መንገድ ለማፍረስ የተመሰረተ ወይም የተጠቀሱትን ተግባራት የሚያራምዱ ድርጅቶች የተከሰኩ ይሆናሉ።

እንቀጽ 32 የመዘዋወር ነዳነት

1. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ወይም በሕጋዊ መንገድ ሀገሪቱ ውስጥ የሚገኝ የውጭ ዜጋ በመረጠው የሀገሪቱ ስካባቢ የመዘዋወርና የመኖሪያ ቦታ የመመስረት ስንደዜም በፈሰገው ጊዜ ከሀገር የመውጣት ነዳገት ስለው።

2. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ወይም ሀገሩ የመመስሰ መብት ስለው።

ስንቀጽ 33 የዜግነት መብቶች

1. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ/ኢትዮጵያዊት ከፈቃዱ/ከፈቃዷ ውጭ ኢትዮጵያዊ ዜግነቱን/ዜግነትዋን ሲገፈፍ ወይም ሲተገፈፍ ስደቶች/ስተኛዎች።ኢትዮጵያዊ / ኢትዮጵያዊት ዜጋ ከሌላ ሀገር ዜጋ ጋር የሚፈቀደው/የምጽትፈቀደው ጋብቻ ኢትዮጵያዊ ዜግነቱን / ዜግነትዋን ስያስቀርም።

2. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ዜጋ የኢትዮጵያ ዜግነት በሕግ የሚያስገኘውን መብት ጥበቃና ጥቅም የማግኘት መብት ስለው።

3. ማንኛውም ዜጋ ኢትዮጵያዊ ዜግነቱን የመስወጥ መብት ስለው።

4. ኢትዮጵያ ከአደዳቸው ጋር ማደቃረብ ማለት ለሕግ የሚደቃረብ መንገድ በሚወጣ ሕግ ስና በሚደነገግ ሥርዓት መሰረት የኢትዮጵያ ዜግነት ስውጭ ሀገር ሰዎች ሲሰጥ ይችላል።

ስንቀጽ 34 የጋብቻ፣ የግሰና የቤተሰብ መብቶች

1. በሕግ ከተወሰነው የጋብቻ ልዩሚ የደረሱ ወንዶችና ሴቶች በዘር፣ በበሐይ፣ በበሐይረሰብ ወይም በሃይማኖት ለየነት ሳይደረግባቸው የማግባትና የቤተሰብ የመመስረት መብት ስላቸው። በጋብቻ አፈዳዳም፣ በጋብቻው ዘመንና በፍቺ ጊዜ

ስኩል መብት ስላቸው። በፍቺም ጊዜ የሰዎችን መብትና ጥቅም ስንደዜከበር የሚያደርጉ ድንጋጌዎች ይደነገጋሉ።

2. ጋብቻ በተጋቢዎች ነዳግ መብት ፈጻሚ ሳይሆን ይመሰረታል።

3. ቤተሰብ የኅብረተሰብ የተፈጥሮ መሰረታዊ መነሻ ነው። ከኅብረተሰብና ከመንግሥት ጥበቃ የማግኘት መብት ስለው።

4. በሕግ በተሰደ በሚደረደረው መሰረት በሃይማኖት፣ በባሕርይ የሕግ ሥርዓቶች ሳይ ተመስርተው ለሚፈጸሙ ጋብቻዎች ስውቀትና የሚሰጥ ሕግ ሲወጣ ይችላል።

5. ደህ ሕግ መንግሥት የግሰ ስና የቤተሰብ ሕግን በተመሰከተ በተከራካሪዎች ፈቃድ በሃይማኖቶች ወይም በባሕሎች ሕጎች መሰረት መዳኘትን ስያስከስክም። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

ስንቀጽ 35 የሴቶች መብት

1. ሴቶች ደህ ሕግ መንግሥት በሰፊጋገጣቸው መብቶችና ጥበቃዎች በመጠቀም ፈገገ ከወንዶች ጋር ስኩል መብት ስላቸው።

2. ሴቶች በዚህ ሕግ መንግሥት በተደነገገው መሰረት በጋብቻ ከወንዶች ጋር ስኩል መብት ስላቸው።

3. ሴቶች በበታችነትና በሰዩነት በመታየታቸው የደረሰባቸውን የታሪክ ቅርስ ከግምት ውስጥ በማስገባት ደብ ቅርስ እንዲታረምላቸው በተጨማሪ የድጋፍ እርምጃዎች ተጠቃሚ የመሆን መብት አላቸው። በዚህ በኩል የሚወሰዱት እርምጃዎች ዓላማ በፖስቲቫዊ፣ በማሳበራዊና በኢኮኖሚያዊ መስኮች እንዲሁም በመንግሥት እና በግል ተቋሞች ውስጥ ሴቶች ከወንዶች ጋር በእኩልነት ተወዳዳሪና ተሳታፊ እንዲሆኑ ስማድረግ እንዲቻል ሰዩ ትኩረት ሰመስጠት ነው።

4. ሴቶች ከጉጂ ባሕር ተደራሽ የመሳቀቅ መብታቸውን መንግሥት ማስከበር አለበት። ሴቶችን የሚጨቁኑ ወይም በአካላቸው ወይም በአሰራራቸው ሳይ ጉዳት የሚያስከትሉ ስጉኞች፣ ወገኖችና ሰማዶች የተከሰኩ ናቸው።

5. ሀ/ ሴቶች የወሲድ ፈቃድ ከሙሉ የደመወዝ ክፍያ ጋር የማግኘት መብት አላቸው። የወሲድ ፈቃድ ርዝመት ሴታ የምትሠራውን ሥራ ሁኔታ፣ የሴታን ጤንነት፣ የሕዳሴንና የቤተሰቡን ደህንነት ከግምት ውስጥ በማስገባት በሕግ ይወሰናል።

ሰ/ የወሲድ ፈቃድ በሕግ በሚወሰነው መሰረት ከሙሉ የደመወዝ ክፍያ ጋር የሚሰጥ የእርምጃ ፈቃድን ሲጨምር ይቻላል።

6. ሴቶች በብሔራዊ የሰማት ፖሊሲዎች ስቅድና በግሮጃክቶች ዝግጅትና አፈጻጸም፣ በተሰደ የሴቶችን ጥቅም በሚነኩ ግሮጃክቶች ሐሳባቸውን በተሟላ ሁኔታ እንዲሰጡ የመጠየቅ መብት አላቸው።

7. ሴቶች ንብረት የማፍራት፣ የማስተዳደር፣ የመቆጣጠር፣ የመጠቀምና የማስተሳሰፍ መብት አላቸው። በተሰደም መሬትን በመጠቀም፣ በማስተሳሰፍ፣ የማስተዳደርና የመቆጣጠር ረገድ ከወንዶች ጋር እኩል መብት አላቸው። እንዲሁም ውርስን በሚመሰክት በእኩልነት የመታየት መብት አላቸው።

8. ሴቶች የቅጥር፣ የሥራ እድገት፣ የእኩል ክፍያና ጡረታን የማስተሳሰፍ እኩል መብት አላቸው።

9. ሴቶች በእርምጃና በወሲድ ምክንያት የሚደርሰባቸውን ጉዳት ለመከላከልና ጤንነታቸውን ለማስጠበቅ የሚያስችል የቤተሰብ ምጣኔ ትምህርት፣ መረጃ እና አቅም የማግኘት መብት አላቸው።

እንቀጽ 36 የሕዳሴት መብት

1. ማንኛውም ሕዳሴ የሚከተሉት መብቶች አሉት፤

ሀ/ በሕይወት የመኖር፣

ሰ/ ስምና ዜግነት የማግኘት፣

ሐ/ ወሳኝቱን ወይም በሕግ የማሳደግ መብት ያላቸውን ሰዎች የማወቅና የእኩልነት እንክብካቤ የማግኘት፣

መ/ ጉልበቱን ከሚበዘብዙ ሰማዶች የመጠበቅ፣ በትምህርት 1/2 በጤናውና በደህንነቱ ሳይ ጉዳት የሚያደርሱ ሥራዎች እንዲሠሩ ያስመገዳድ ወይም ከመሥራት የመጠበቅ፣

ሠ/ በትምህርት ቤቶች ወይም በሕዳሴት ማሳደጊያ ተቋሞች ውስጥ በአካሉ ከሚፈጸም ወይም ከጭካኔና ሲሰብዓዊ ክሊን ቅጣት ነዳ የመሆን።

2. ሕዳናትን የሚመለከቱ ስርዓተ-ዓለማዊ የሚወሰዱበት ጊዜ በመንግሥታዊ ወይም በግል የበጎ ስድራጎት ተቋሞች፣ በፍርድ ቤቶች፣ በስተ-ደብዳቤ ባለሥልጣኖች ወይም በሕግ ስውጫ ስካሳት የሕዳናት ደህንነት በቀደምትነት መታሰብ ስለበት።

3. ወጣት ስጥፍዎች፣ በማረሚያ ወይም በመቋቋሚያ ተቋሞች የሚገኙ፣ በመንግሥት ስርዳታ የሚያደጉ ወጣቶች፣ በመንግሥት ወይም በግል ስንሰ ማውታን ተቋሞች ውስጥ የሚገኙ መጣቶች ከስድቅዎች ተሰደተው መያዝ ስለባቸው።

4. ከጋብቻ ውጭ የተወሰዱ ሕዳናት በጋብቻ ከተወሰዱ ሕዳናት ጋር ስኩል መብት ስላቸው።

5. መንግሥት ስንሰ ማውታን ሰዩ ጥበቃ ያደርግላቸዋል። በጉዳይቻ የሚያደጉበትን ሥርዓት የሚያመቻቹና የሚያስፍፍ ስንደቤም ደህንነታቸውን ትምህርታቸውን የሚያራምዱ ተቋሞች ስንደቤም ስለሚረቱ ያበረታታሉ።

ስንቀድ 37 ፍትሕ የማግኘት መብት

1. ማንኛውም ሰው በፍርድ ስራውን የሚገባውን ጉዳይ ሰፍሮ ቤት ወይም ስሌሳ በሕግ የዳኝነት ሥልጣን ሰተሰበው ስካል የማቅረብና ውሳኔ ወይም ፍርድ የማግኘት መብት ስለው።

2. በዚህ ስንቀድ ንውስ ስንቀድ 1 የተመለከተውን ውሳኔ ወይም ፍርድ፤

ሀ/ ማንኛውም ማኅበር የሰብሳቢነትን የጋራ ወይም የግል ጥቅም በመወከል፤

ለ/ ማንኛውም ቡድን ወይም ተመሳሳይ ጥቅም ያላቸውን ሰዎች የሚወከል ግሰሰብ ወይም የቡድን ስብሰባ የመጠየቅና የማግኘት መብት ስለው።

ስንቀድ 38 የመምረጥና የመመረጥ መብት

1. ማንኛውም ሲትዮድ ወይ ቤጋ በቀሰም፣ በዘር፣ በብሔር፣ በብሔረሰብ፣ በጾታ፣ በቋንቋ፣ በዓለማዊነት፣ በገሰቲካ ወይም በሌላ ስመስክካክት ወይም በሌላ ስቋም ሳይ የተመሰረተ ሰዎች ሳይደረግበት የሚከተሉት መብቶች ስሉት፤

ሀ/ በቀጥታ ስና በነዳነት በመረጣቸው ተወካዮች ስማካኝነት በሕዝብ ጉዳይ ስተዳደር የመሳተፍ፤

ለ/ ስድማው 18 ዓመት ሲሞላ በሕግ መሰረት የመምረጥ ፣

ሐ/ በማናቸውም የመንግሥት ደረጃ በየጊዜው በሚካሄድ ምርጫ የመምረጥና የመመረጥ። ምርጫው ቡሴ ስቀፍ፣ በቡሴም ስኩሰነት ሳይ የተመሰረተና በሚሰጥ ጾምድ ስሰጣጥ መራጩ ፈቃዱን በነዳነት የሚገልጽበት ሞሰትና የሚሰጥ መሆን ስለበት።

2. በገሰቲካ ድርጅቶች፣ በሠራተኞች፣ በንግድ፣ በሰራተኞችና በሙያ ማኅበራት ሰተሳትፎ ድርጅቱ የሚጠይቀውን ጠቅሳሳና ሰዩ የሰብሰነት መስፈርት የሚያሟላ ማንኛውም ሰው በፍላጎቱ ስባሰ የመሆን መብቱ የተከበረ መሆን ስለበት።

3. በዚህ ስንቀድ ንውስ ስንቀድ 2 በተመለከቱት ድርጅቶች ውስጥ ሰራተኛነት ቦታዎች የሚካሄዱ ምርጫዎች ነዳና ዲሞክራሲያዊ በሆነ መንገድ ይፈጸማሉ።

4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 እና 3 ደንጋገሞች የሕዝብን ጥቅም ስፍ ባለ ሁኔታ የሚነኩ እስከሆነ ድረስ በሕዝባዊ ድርጅቶች ሳይ ተፈጻሚ ይሆናሉ።

አንቀጽ 39 የብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር

1. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር የሕዝብ የራሱን ህድህድ በራሱ የመወሰን እስከመገንጠል ድረስ መብቱ በማንኛውም መልኩ ያለ ገደብ የተጠበቀ ነው።

2. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር የሕዝብ በቋንቋው የመናገር፣ የመጻፍ፣ ቋንቋውን የማሳደግ እና ባሕሩን የመገለጽ፣ የማዳበርና የማስፈፍት እንዲሁም ታሪኩን የመንከባከብ መብት አለው።

3. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር የሕዝብ ራሱን የማስተዳደር መብት መብት አለው። ደግሞ መብት ብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር በሰፊነት መሰል ምድር ራሱን የሚያስተዳድርበት መንግሥታዊ ተቋማት የሚቋቋም እንዲሁም በክልልና በፌዴራል አስተዳደሮች ውስጥ ሚዛናዊ ውክልና የማግኘት መብትን ያጠቃልላል።

4. የብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር የራሱን ህድህድ በራሱ የመወሰን እስከ መገንጠል መብት ከሥራ ሳይ የሚውሉው፤

ሀ/ የመገንጠል ጥያቄ በብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር የሕዝብ የሕግ አውጪ ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ የድምጽ ድጋፍ ተቀባይነት ማግኘቱ ሲፈገግ፤

ለ/ የፌዴራሉ መንግሥት የብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር የሕዝብ ምክር ቤት ውሳኔ በደረሰው በሦስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ስጦታዊው ብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ወይም ሕዝብ ሕዝብ ውሳኔ ሲያደራጅ፤

ሐ/ የመገንጠሉ ጥያቄ በሕዝብ ውሳኔው በአብዛኛ ድምጽ ሲደገፍ፤

መ/ የፌዴራሉ መንግሥት መገንጠሉን ስመረጠው ብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ወይም ሕዝብ ምክር ቤት ሥልጣኑን ሲያስረክብ፤

ሠ/ በሕግ በሚወሰነው መሠረት የንብረት ክፍፍል ሲደረግ ነው።

5. በዚህ ሕግ መንግሥት ውስጥ «ብሔር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር ፍቅር» ማለት ከዚህ ቀጥሎ የተገለጸውን ባህርይ የሚያሳዩ ማኅበራዊ ነው። ስፍ ያለ የጋራ ጠባይ የሚያንዳንድ ባሕር ወይም ተመሳሳይ ስምዶች ያሳቸው፣ ሲገባቸው የሚችሉበት የጋራ ቋንቋ ያሳቸው፣ የጋራ ወይም የተዛመደ ሕልውና አለን ብለው የሚያምኑ፣ የሥነ ልቦና አንድነት ያሳቸውና በአብዛኛው በተያያዘ መልክ ምድር የሚኖሩ ናቸው።

አንቀጽ 40 የንብረት መብት

1. ማንኛውም የኢትዮጵያ ዜጋ የግንብ ግንብ ግንብ ግንብ መሆኑ/መሆኗ ይከበርበታል/ ይከበርበታል። ደግሞ የሕዝብን ጥቅም ስመጠበቅ በሌላ ሁኔታ በሕግ እስካልተወሰነ ድረስ ግንብ ግንብ የመያዝና በንብረት የመጠቀም ወይም የሌሎችን

ዜጎች መብቶች እስካልተቃረነ ድረስ ግንብ ግንብ የመሸጥ የሚውረስ ወይም በሌላ መንገድ የማስተሳሰፍ መብቶችን ያካትታል።

2. ሰዚህ እንቀጽ ዓሳማ «የግል ንብረት» ማለት ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ዜጋ ወይም ሕጋዊ ሰውነት በሕግ የተሰጣቸው ኢትዮጵያዊ ማኅበራት ወይም እግባብ በሕሳቸው ሁኔታዎች በሕግ በተሰየ በጋራ የንብረት ባለቤት እንዲሆኑ የተፈቀደላቸው

ማኅበራት ለሕግ በተሰጡት ስልጣናት ለመጠቀም ችሎታቸው ወይም በካርታሳቸው ያፈረሱ ተጨባጭ የሆኑና የተጨባጭነት ጠባይ ሳይኖራቸው ዋጋ ያሰው ውጤት ነው።

3. የገጠርም ሆነ የከተማ መሬትና የተፈጥሮ ሀብት ባለቤትነት መብት የመንግሥትና የሕዝብ ብቻ ነው። መሬት የማይሸጥ የማይሰጠው የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የጋራ ንብረት ነው።

4. የኢትዮጵያ አገር አዳዲስ መሬት በነዳ የማግኘትና ከመሬታቸው ያሰጡትን መብታቸው የተከበረ ነው። አፈዳደሩን በተመሰከተ ዝርዝር ሕግ ይወጣል።

5. የኢትዮጵያ ዘላኛ ስግግርም ሆነ ስነ-ምግባር የሚጠቀሙበት መሬት በነዳ የማግኘት፣ የመጠቀምና ከመሬታቸው ያሰጡትን መብት ስላቸው። ዝርዝር አፈዳደሩ በሕግ ይወጣል።

6. የመሬት ባለቤትነት የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች መሆኑ እንዲተጠበቅ ሆኖ መንግሥት ስግግር ባለቤቶች በሕግ በሚወሰን ክፍያ በመሬት የመጠቀም መብታቸውን ያስከብርሳቸዋል። ዝርዝር በሕግ ይወጣል።

7. ማንም ኢትዮጵያዊ በገሰበቱ፣ ወይም በገንዘቡ በመሬት ሳይ ሰሚገነባው ቋሚ ንብረት ወይም ሰሚያደርገው ቋሚ መኝታ ሙሉ መብት አሰው። ደህ መብት የመሸጥ፣ የመሰጠት፣ የማውረስ፣ የመሬት ተጠቃሚነቱ ሲቋረጥ ንብረቱን የማንሳት፣ ባለቤትነቱን የማዛወር ወይም የካሳ ክፍያ የመጠየቅ መብትን ያካትታል። ዝርዝር አፈዳደሩ በሕግ ይወጣል።

8. የግል ንብረት ባለቤትነት መብት እንዲተጠበቅ ሆኖ፣ መንግሥት ስሕተት ሆኖ ሲያገኘው ተመጣጣኝ ካሳ በቅድሚያ በመክፈት የግል ንብረትን ለመውሰድ ይችላል።

እንቀጽ 41 የኢኮኖሚ፣ የማኅበራዊና የባሕር መብቶች

1. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ በሀገሪቱ ውስጥ በማንኛውም የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የመሰማራትና ለመተዳደሪያው የመረጠውን ሥራ የመሥራት መብት አሰው።

2. ሁሉም ኢትዮጵያዊ መተዳደሪያውን፣ ሥራውንና ሙያውን የመምረጥ መብት አሰው።

3. የኢትዮጵያ ዜጎች ሁሉ በመንግሥት ገንዘብ በሚካሄዱ ማኅበራዊ አገልግሎቶች በስኩሰነት የመጠቀም መብት አላቸው።

4. መንግሥት የጤና፣ የትምህርትና ሌሎች የማኅበራዊ አገልግሎቶችን ስሕተት ለማቅረብ በየጊዜው ስለሚመረ የሚሄዱ ሀብት ይመድባል።

5. መንግሥት የሕክምና ስራ የአሰጣጥ ጉዳተኞችን፣ አረጋጋዊዎችንና ያሰጠላቸው ወይም ያስሰጣቸው የቀረ ሕዳድነትን ለማቋቋምና ለመርዳት የሀገሪቱ የኢኮኖሚ ስቅም በፈቀደው ደረጃ እንክብካቤ ያደርጋል።

4. የሰማት እንቅስቃሴ ሞያ ዓላማ የዜጎችን እድገትና መሰረታዊ ፍላጎቶች ማሟላት ይሆናል።

እንቅስቃሴ 44 የአካባቢ ደህንነት መብት

1. ሁሉም ሰዎች ንግድ ጤናማ በሆነ አካባቢ የመኖር መብት አላቸው።

2. መንግሥት በሚያካሂዳቸው ንግድ ምክንያት የተፈናቀሉ ወይም ኑሮአቸው የተነካባቸው ሰዎች ሁሉ በመንግሥት በጣ ስርዓት ወደ ሌላ አካባቢ መዘዋወራቸውን ጨምሮ ተመጣጣኝ የሆነ የገንዘብ ወይም ሌላ አማራጭ ማካካሻ የማግኘት መብት አላቸው።

ምሳሌ ስራት : የመንግሥት አወቃቀር

እንቅስቃሴ 45 ሥርዓተ መንግሥት

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ፈጠራዊ ሥርዓተ መንግሥት ርዕሰ መንግሥት ነው።

እንቅስቃሴ 46 የፌዴራል ክልሎች

የፌዴራሉ መንግሥት በክልሎች የተዋቀረ ነው።

1. ክልሎች የሚዋቀሩት በሕዝብ አሰፍፎ፣ ቋንቋ፣ የማንነት እና ፈቃድ ሳይ

በመመስረት ነው።

እንቅስቃሴ 47 የፌዴራል መንግሥት አባላት

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ፈጠራዊ አባላት የሚከተሉት ናቸው።

1. የትግልደ ክልል
2. የአፍሮ ክልል
3. የአማራ ክልል
4. የኮሎሚያ ክልል
5. የሱማሌ ክልል
6. የቤንሻንጉል/ጉሙዝ ክልል
7. የደቡብ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል

8. የጋምቤላ ሕዝቦች ክልል

9. የሐረሪ ሕዝብ ክልል

2. በዚህ ስንቀጽ ንዑስ ስንቀጽ 1 የተመለከቱት ክልሎች ውስጥ የተካተቱ ብሔሮች፤

ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች በማንኛውም ጊዜ የየራሳቸውን ክልል የማቋቋም መብት ስላቸው።

3. የማንኛውም ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ የራሱን ክልል የመመስረት መብት ሥራ ሳይሆን የሚውሰው፤

ሀ/ የክልል መመስረት ጥያቄው በብሔረ፣ በብሔረሰብ ወይም በሕዝቡ ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምጽ ተቀባይነት ማግኘቱ ሲረጋገጥና ጥያቄው በጽሑፍ ስክልሉ ምክር ቤት ሲቀርብ፤

ለ/ ጥያቄው የቀረበበት የክልል ምክር ቤት ጥያቄው በደረሰው በስንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ስጠየቀው ብሔር፣ ብሔረሰብ ወይም ሕዝብ ሕዝብ ውሳኔ ሲያደራጅ፤

ሐ/ ክልል የመመስረት ጥያቄው በብሔረ፣ በብሔረሰብ ወይም ሕዝቡ ሕዝብ ውሳኔ በሕብሳጫ ድምጽ ሲደገፍ፤

መ/ የክልሉ ምክር ቤት ሥልጣኑን ስጠየቀው ብሔር፣ ብሔረሰብ ወይም ሕዝብ ሲያስረክብ፤

ሠ/ በሕዝብ ውሳኔ የሚፈጠረው ስደት ክልል ጥያቄ ማቀረብ ሳያስፈልገው በቀጥታ የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ስባዕ ሲሆን ነው።

4. የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ስባዕት ስኩል መብትና ሥልጣን ስላቸው።

ስንቀጽ 48 የስክላሳስ ስውጦች

1. የክልሎች ወሰን በሚመለከት ጥያቄ የተነሳ ስንደሆነ ጉዳዩ በሚመለከታቸው ክልሎች ስምምነት ይፈጸማል። የሚመለከታቸው ክልሎች መስማማት ካላቸው የፌዴሬሽን ምክር ቤት የሕዝብን ስህፍፈርና ጭንቀት መሠረት በማድረግ ይወስናል።

2. በዚህ ስንቀጽ ንዑስ ስንቀጽ 1 መሰረት የቀረበ ጉዳይ ከሁለት ዓመት ባልበሰጠ ጊዜ ውስጥ በፌዴሬሽን ምክር ቤት የመጨረሻ ውሳኔ ይሰጥበታል።

ስንቀጽ 49 ርዕስ ከተማ

1. የፌዴራሉ መንግሥት ርዕስ ከተማ ስደት ስበባ ነው።

2. የስደት ስበባ ከተማ ስለተዳደረ ራሱን በራሱ የማስተዳደር መብት ሥልጣን ይኖረዋል። ዝርዝሩ በሕግ ይወስናል።

3. የስደት ስበባ ከተማ ስለተዳደረ ተጠሪነቱ ስፌዴራሉ መንግሥት ይሆናል።

4. የስደት ስበባ ነዋሪዎች በዚህ ሕግ መንግሥት በተደገገው መሰረት በፌዴራሉ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይወከላሉ።

የሶርሚያ ክልል፤ የአገልግሎት አቅርቦት ወይም የተፈጥሮ ሀብት አጠቃቀምንና የመሳሰሉትን ጉዳዮች በተመለከተ፣ ስንዲሁም አዲስ አበባ በሶርሚያ ክልል መሰረድ የሚገኝ በመሆኑ የሚነሱ ሁለቱን የሚያስተሳስቷል አስተዳደራዊ ጉዳዮች በተመለከተ ያሰው ስዩ ጥቅም ይጠበቅታል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

ምሳሌ ስምስት : የሥልጣን አወቃቀር ስና ክፍፍል

ስንቀጽ 50 ስለ ሥልጣን አካላት አወቃቀር

1. የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ በፌዴራል መንግሥትና በክልሎች የተዋቀረ ነው።
2. የፌዴራሉ መንግሥትና ክልሎች የሕግ አውጪነት፣ የሕግ አስፈጻሚነትና የዳኝነት ሥልጣን አላቸው።
3. የፌዴራሉ መንግሥት ከፍተኛ የሥልጣን አካል የፌዴራሉ መንግሥት የሕዝብተወካዎች ምክር ቤት ነው። ተጠሪነቱም ስህተት ሕዝብ ነው። የክልል ከፍተኛ የሥልጣን አካል የክልሉ ምክር ቤት ነው። ተጠሪነቱም ስወካዎች ክልል ሕዝብ ነው።
4. ክልሎች፤ በክልላትና ክልሎች አስፈላጊ ሆነው በሚያገኙት የአስተዳደር ስርዓቶች ዲሞክራሲያዊ ስርዓቶች በሕዝብ በዝቅተኛ የአስተዳደር ስርዓቶች በቀጥታ ዲሞክራሲ ዘንድ ስርዓቶች ስርዓቶች በቂ ሥልጣን ይሰጣሉ።
5. የክልል ምክር ቤት በክልሉ ሥልጣን ስር በሆኑ ጉዳዮች የክልሉ የሕግ አውጪ አካል ነው። ደህንን ሕገ መንግሥት መሰረት በማድረግ የክልሉን ሕገ መንግሥት ያዘጋጃል፣ ያደጋግጣል፣ ያሻሽላል።
6. የክልል መስተዳድር የክልሉ ከፍተኛ የሕግ አስፈጻሚ አካል ነው።
7. የክልል የዳኝነት ሥልጣን የፍርድ ቤቶች ብቻ ነው።
8. የፌዴራሉ መንግሥትና የክልሎች ሥልጣን በዚህ ሕገ መንግሥት ተወስኗል። ስፌዴራሉ መንግሥት የተሰጠው ሥልጣን በክልሎች መካከል አለበት። ስክልሎች የተሰጠው ሥልጣን በፌዴራሉ መንግሥት መካከል አለበት።
9. የፌዴራል መንግሥት በዚህ ሕገ መንግሥት ስንቀጽ 51 ከተሰጡት ሥልጣን ስና ተግባሮች ስንደስፈላጊነቱ ስክልሎች በውክልና ሲሰጡ ይሻሻላል።

ስንቀጽ 51 የፌዴራል መንግሥት ሥልጣንና ተግባር

1. ሕገ መንግሥቱን ይጠብቃል፤ ይከላከላል።
2. የሀገሪቱን አጠቃላይ የኢኮኖሚ፣ የማኅበራዊና የሰማት ፖሊሲ፣ ስትራቴጂና ስቀድ ያወጣል፤ ያስፈጽማል።
3. የጤና፣ የተምህርት፣ የባሕርና ታሪካዊ ቅርስ፣ የሳይንስና ቴክኖሎጂ ሀገር ስቀድ መመዘኛዎችና መሰረታዊ የፖሊሲ መስጫዎችን ያወጣል፤ ያስፈጽማል።
4. የሀገሪቱን የፍጥነት፣ የገንዘብ፣ የውጭ ኢንቨስትመንት ፖሊሲዎችንና ስትራቴጂዎችን ያወጣል፤ ያስፈጽማል።

5. የመሬት፣ የተፈጥሮ ሀብትና የታሪክ ቅርሶች አጠቃቀምና ጥበቃን በተመለከተ ስግ ያወጣል።
6. የሀገርና የሕዝብ የመከላከያና የደህንነት እንዲሁም የፌዴራል መንግሥት የፖሊስ ኃይል ያዳራጃል፤ ይመራል።
7. ብሔራዊ ባንክን የስተዳድራል፤ ገንዘብ ያትማል፤ ደበዳሪዎች የውጭ ምንዛሬና ገንዘብ ሰው-ጥን ይቆጣጠራል። ክስሎች ከውስጥ ምንጮች አስጢብደረበት ሁኔታ ስግ ያወጣል።
8. የውጭ ግንኙነት ፖሊሲን ይወስናል፤ ፖሊሲውንም ያስፈጽማል፤ ዓለም አቀፍ ስምምነቶችን ይጠቀሳል፤ ያዳድቃል።
9. የአዋጅ፣ የባቡር፣ የባሕር መግባቱ፤ የፖስታና የቴሌኮሙኒኬሽን አገልግሎቶች እንዲሁም ሁለት ወይም ከሁለት በላይ ክስሎችን የሚያገናኙ ስውራ መንገዶችን ያስፋፋል፤ ያስተዳድራል፤ ይቆጣጠራል።
10. ስፌዴራሉ መንግሥት በተሰጡት የገቢ ምንጮች ክስል ግብርና ቀሪ ጥ ይጥሳል፤ ያስተዳድራል፤ የፌዴራል መንግሥት በጅት ያረቃል፤ ያዳድቃል፤ ያስተዳድራል።
11. ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ ክስሎችን የሚያስተሳስቶ ወይም ድንበር ተሻጋሪ የሆኑ ወንዞችና ሀይቆችን አጠቃቀም ይወስናል፤ ያስተዳድራል።
12. በክስሎች መካከል የሚደረግን የግንድ ግንኙነትና የውጭ ግንድን ይመራል፤ ይቆጣጠራል።
13. በፌዴራል መንግሥት ገንዘብ የተቋቋሙ ስንድ ወይም ከስንድ ክስል በላይ የሚሸፍኑ የአገልግሎት ተቋሞችን ያስተዳድራል፤ ያስፋፋል።
14. ክስል ስቅም በላይ የሆኑ የደግሞ መዳፍሪስ ሲያገጥም በክስሎ መስተዳድር ጥያቄ መሰረት የሀገሪቱን የመከላከያ ኃይል ያስማራል።
15. በዚህ ስግ መንግሥት የተረጋገጡትን የፖስታና ሙብቶች ሰማሰፈደም አስፈላጊ የሆኑ የፖስታና ድርጅቶችን እንዲሁም ምርጫን በሚመለከተ ስግ ያወጣል።
16. በሀገሪቱ በአጠቃላይም ሆነ በተወሰኑ የሀገሪቱ ክፍሎች የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ያውጃል፤ አዋጁን ያነሳል።
17. የዜግነት ጥያቄ ይወስናል።
18. የኢምግራሽንና የስፖርት፤ ወደ ሀገር የመገቢያና፤ የመውጫ ጉዳዮችን፤ ስለስደተኞችና ስለ ፖስታና ጥገኝነት ይወስናል፤ ይመራል።
19. የፌዴራል የድርሰት መብቶችን ይፈቀዳል፤ ይጠብቃል።
20. ስንድ ወጥ የመስኪያ ዳረጃዎችን የጊዜ ቀመር ያወጣል።
21. የጦር መሳሪያ ስለመያዝ የጦር መሳሪያ ስግ ያወጣል።

ስንቀድ 52 የክስል ሥልጣንና ተግባር

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ወይም 2 መሰረት ምክር ቤቱ የተበተነ አካላትን ከስድስት ወር ባልበሰጠ ጊዜ ውስጥ አዲስ ምክርቤ መደረግ አለበት።

4. ምክርቤው በተጠናቀቀ በሰዓት ቀንት ውስጥ አዲሱ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ሥራውን ይጀምራል።

5. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ከተበተነ በኋላ ለገሪቱን የሚወራው ሥልጣን ይዞ የነበረው የገሰገሳ ድርጅት ወይም የገሰገሳ ድርጅቶች ጣምራ የሰበት ተሰባት የመንግሥት ሥራ ከማከናወን ምክርቤ ከማከራደግ በስተቀር አዲስ አዋጆችን፣

ደንቦችንና ድንጋጌዎችን ማውጣት ወይም ነባር ስራዎችን ማሻሻል አይችልም።

ምሳሌ፡- ስድስት ክፍል ዙሪያ ፡ የፌዴራሽን ምክር ቤት

አንቀጽ 61 የፌዴራሽን ምክር ቤት አባላት

1. የፌዴራሽን ምክር ቤት በፌዴራሉ መንግሥት አባል ክልሎች የሚገኙ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች የሚጠኑት ምክር ቤት ነው።

2. ከደንበኞች ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ ቢያንስ አንድ ተወካይ ይኖረዋል፤ በተጨማሪም የብሔር ወይም ብሔረሰብ አንድ ሚሊዮን ሕዝብ አንድ ተጨማሪ ወኪል ይኖረዋል።

3. የፌዴራሽን ምክር ቤት አባላት በክልል ምክር ቤቶች ይመረጣሉ፤ የክልል ምክር ቤቶች በራሳቸው ወይም በቀጥታ በሕዝብ አካላት በማድረግ የፌዴራሽን ምክር ቤት አባል አካላት ይደርጋሉ።

አንቀጽ 62 የፌዴራሽን ምክር ቤት ሥልጣንና ተግባር

1. ምክር ቤቱ ስገ መንግሥቱን የመተርጎም ሥልጣን ይኖረዋል።

2. የስገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤን ያደራጃል።

3. የብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች የራሱን ስድስት ወር የመወሰን እስከ መገንጠን መብትን በተመለከተ በሚነሱ ጥያቄዎች ላይ በስገ መንግሥቱ መሰረት ይወስናል።

4. በስገ መንግሥቱ የተደነገገው የሕዝቦች እኩልነትና በሕዝቦች መፈቃቀድ ላይ የተመሰረተ አንድነት ሥር አካላትና አካላት ስንደሰድና አካላት ያደርጋል።

5. ከሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ጋር በጣምራ የተሰጡትን ሥልጣኖች ያከናውናል።

6. በክልሎች መካከል ሰሚናሎችን፣ ስልጠናዎችን፣ ማህበራዊ ድጋፍ ይደረጋል።

7. የክልሎችና የፌዴራሉ መንግሥት የጋራ ተብስው የተመደቡ ገቢዎች በቡድን መካከል የሚከፋፈሉበትን፤ አካላትም የፌዴራሉ መንግሥት በክልሎች ድጋግ የሚሰጥበትን ቀመር ይወስናል።

8. በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስገ ሲወጣላቸው የሚገቡ የፍትሕ-ብሔር ጉዳዮችን ይሰዳል።

ማንኛውም ሰው በአንድ ጊዜ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት እና የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት አባል ሲሆን አይችልም።

ምዕራፍ ሰባት ፡ ስለ ሪፐብሊኩ ንግድ ማንነት

አንቀጽ 69 ስለ ንግድ ማንነት

ንግድ ማንነት የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ፎረም ብሔር ነው።

አንቀጽ 70 የንግድ ማንነት አስያሚ

1. ስንግድ ማንነት እጩ የማቅረብ ሥልጣን የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ነው።
2. የቀረበው እጩ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤትና በፌዴሬሽኑ ምክር ቤት የጋራ ስብሰባ በሁለት ሦስተኛ ድምጽ ከተደገፈ ንግድ ማንነት ይሆናል።
3. የምክር ቤት አባል ንግድ ማንነት ሆኖ ከተመረጠ የተወካዮች ምክር ቤት ውግብ ይሰጣል።
4. የንግድ ማንነት የሥራ ዘመን ስድስት ዓመት ይሆናል። አንድ ሰው ከሁለት ጊዜ በላይ ስንግድ ማንነት ሲመረጥ አይችል።
5. የሪፐብሊኩ ንግድ ማንነት ምርጫ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሰረት ከደብዳቤ በኋላ ሥራውን ከመጀመሩ በፊት የጋራ ስብሰባው በሚወሰነው ጊዜ ስብሰባው ፊት በሕግ መንግሥቱና በኢትዮጵያ ሕዝቦች ያሰውን ታማኝነት በሚቀጥሉት ቃላት ይገልጻል።

«እኔ በዛሬው ዕለት የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ንግድ ማንነት በመሆን ሥራዬን ለጸላጭ የተጣሰብኝን ክፍተኛ ኃሳፊነት በታማኝነት ስመፈጸም ቃል አገባለሁ።»

አንቀጽ 71 የንግድ ማንነት ሥልጣንና ተግባር

1. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤትና የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ዓመታዊ የጋራ ስብሰባ ይከፈታል።
2. በዚህ ስገ መንግሥት መሰረት የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ያደገው ስገታዎች ዓለም አቀፍ ስምምነቶች በነጋሪት ጋዜጣ ያውጣል።
3. ሀገሪቷን በውጭ ሀገሮች የሚወክሉትን ስምምነቶችና ሌሎች መሰረተኞች በጠቅላይ ሚኒስትሩ ስቅራቤነት ይሾማል።
4. የውጭ ሀገር ስምምነቶችንና የሰዩ መሰረተኞችን የሹመት ደብዳቤ ይቀበላል።
5. በሕግ መሰረት ኒሻኖችና ሽልማቶችን ይሰጣል።
6. በጠቅላይ ሚኒስትሩ ስቅራቤነት በሕግ በተወሰነው መሰረት ክፍተኛ የውትድርና ማህበራዊ ጉዳዮችን ይሰጣል።
7. በሕግ መሰረት ደብዳቤ ያደርጋል።

ምዕራፍ ስምንት ፡ የሕግ ስለፈጸሚ አካል

11. ስለ ዘገቤቱ ሁኔታ፣ በመንግሥት ስለተከናወኑ ተግባራትና ስለወደፊት ስቅያዎች ስህተት ተወካዮች ምክር ቤት በየወቅቱ ልገረት ያቀርባል።

12. በዚህ ስጋ መንግሥትና በሌሎች ስጋዎች የተሰጡትን ሌሎች ተግባሮች ያከናውናል።

13. ስጋ መንግሥቱን ያከብራል፤ የሰከበራል።

ስጋቀጽ 75 ስለ ምክትል ጠቅላይ ሚኒስትር

1. ምክትል ጠቅላይ ሚኒስትር፣

ሀ/ በጠቅላይ ሚኒስትር ተሰይተው የሚሰጡትን ተግባሮች ያከናውናል፤

ለ/ ጠቅላይ ሚኒስትር በማደናገጥ ጊዜ ተክቶት ይሰራል።

2. ምክትል ጠቅላይ ሚኒስትር ተጠሪነቱ ስለጠቅላይ ሚኒስትር ይሆናል።

ስጋቀጽ 76 የሚኒስትሮች ምክር ቤት

1. የሚኒስትሮች ምክር ቤት፤ ጠቅላይ ሚኒስትር፣ ምክትል ጠቅላይ ሚኒስትር፣

ሚኒስትሮችና በስጋ በሚወሰን መሰረት ሌሎች ስባሎች የሚገኙበት ምክር ቤት ነው።

2. የሚኒስትሮች ምክር ቤት ተጠሪነቱ ስለጠቅላይ ሚኒስትር ነው።

3. የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስሚወስነው ውሳኔ ስህተት ተወካዮች ምክር ቤት ተጠሪ ነው።

ስጋቀጽ 77 የሚኒስትሮች ምክር ቤት ሥልጣንና ተግባር

1. የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስህተት ተወካዮች ምክር ቤት የወጡ ስጋዎችና የተሰጡ ውሳኔዎች በሥራ መተርጎሚያውን ያረጋግጣል፣ መመሪያዎችን ይሰጣል።

2. የሚኒስትሮችና በቀጥታ ስሚኒስትሮች ምክር ቤት ተጠሪ የሆኑ ሌሎች የመንግሥት ስኬትን ስደረጃጃት ይወስናል፣ ሥራቸውን ያስተባብራል፣ ይመራል።

3. የፌዴራሉን መንግሥት ዓመታዊ በጀት ያዘጋጃል፣ ስህተት ተወካዮች ምክር ቤት ያቀርባል፣ ሲደቀም ተግባራዊነቱን ያረጋግጣል።

4. የገንዘብና የፋይናንስ ፖሊሲን ተግባራዊነት ያረጋግጣል፣ ብሔራዊ ባንክን ያስተዳድራል፣ ገንዘብ ያትማል፣ ከሀገር ውስጥና ከውጭ ይበደራል፣ የውጭ ምንዛሬና የገንዘብ ስውውጥን ይቆጣጠራል።

5. የፌዴራልና የኪነ ጥበብ መብቶችን ያስጠብቃል።

6. የኢኮኖሚያዊ፣ የማኅበራዊና የሰማት ፖሊሲዎች እና ስትራቴጂዎችን ያነጻጽራል፣ ያስፈጽማል።
7. ስንድ ወጥ የመሰከያ ደረጃዎችን የጊዜ ቀመር ያወጣል።
8. የበጎሪቱን የውጭ ግንኙነት ፖሊሲ ያወጣል፣ የስፈጽማል።
9. ስግና ሥርዓት መክበሩን ያረጋግጣል።
10. የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ያውጣል፣ በዚህ ስግ መንግሥት በተደነገገው የጊዜ ወሰን ውስጥ፣ የታወጀውን የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ስሕተት ተወካዮች ምክር ቤት አቅርቦ ያስጸድኛል።
11. የጦርነት ጉዳዮችን ጨምሮ በማናቸውም ጉዳዮች ላይ የሕግ ረቂቅ ስሕተት ተወካዮች ምክር ቤት ያቀርባል።
12. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤትና ጠቅላይ ሚኒስትሩ የሚሰጡትን ሴሎች ተግባሮች ያከናውናል።
13. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሚሰጠው ሥልጣን መሠረት ደንቦችን ያወጣል።

ምሳሌዬ ዘጠኝ : ስለ ፍርድ ቤቶች አወቃቀርና ሥልጣን

ስንቀድ 78 ስለ ነዳ የዳኝነት ስካል

1. ነዳ የዳኝነት ስካል በዚህ ስግ መንግሥት ተቋቋሟል።
2. የፌዴራሉ መንግሥት ከፍተኛ የዳኝነት ስካል የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይሆናል። የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስሕፈሳጊ ሆኖ ሲያገኘው የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤትም ሆነ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በበጎሪቱ በሙሉ ወይም በክፍል እንዲደራጅ በሁለት ሦስተኛ ድምጽ ሲወስን ይችላል። ጉዳዩ በዚህ ስካሉ ካስተወሰነ የፌዴራል ከፍተኛና የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች ሥልጣን ስክሰው ፍርድ ቤቶች ተሰጥቷል።
3. ክስሎች፣ የክስ ጠቅላይ ፍርድ ቤቶች፣ የክስ ከፍተኛ ፍርድ ቤቶችና የክስ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች ይኖራቸዋል። ዝርዝሩ በስግ ይዘሰናል።
4. የዳኝነት ሥልጣንን ከመደበኛ ፍርድ ቤቶች ወይም በስግ የመዳኝነት ሥልጣን ከተሰጠው ተቋም ውጭ የሚያደርግ፣ በስግ የተደነገገን የዳኝነት ሥርዓት የማይከተል ሰፊ ፍርድ ቤት ወይም ጊዜያዊ ፍርድ ቤት አይቋቋምም። መሰረት የሳይሚኖትና የባሕር ፍርድ ቤቶችን ሲያቋቁሙ ወይም እውቅና ሲሰጡ ይችላሉ። ይህ ስግ መንግሥት ከመደበኛ በፊት በመንግሥት እውቅና አግኝተው ሲሰራቸው የነበሩ ሳይሚኖትና የባሕር ፍርድ ቤቶች በዚህ ስግ መንግሥት መሰረት እውቅና አግኝተው ይደራጁ።

ስንቀድ 79 የዳኝነት ሥልጣን

1. በፌዴራልም ሆነ በክስ የዳኝነት ሥልጣን የፍርድ ቤቶች ብቻ ነው።
2. በየትኛውም ደረጃ የሚገኝ የዳኝነት ስካል ከማንኛውም የመንግሥት ስካል፣ ከማንኛውም ባለሥልጣን ሆነ ከማንኛውም ሌላ ተደራሽ ነዳ ነው።

3. ዳኞች የዳኝነት ተግባራቸውን በሙሉ ነዳነት ያከናውናሉ። ከሕግ በስተቀር በሌላ ሁኔታ ስይመሩም።

4. ማንኛውም ዳኛ ከዚህ በታች በተመለከቱት ሁኔታዎች ካልሆነ በስተቀር በሕግ ከተወሰነው የጡረታ ህድሜ ከመደረሱ በፊት ከፊቃዱ ውጭ ከዳኝነት ሥራው ስይነሳም፤

ሀ/ የዳኞች ስለተዳደር ጉባኤ በዳኞች የዲሲፕሊን ስጋ መሠረት ጥፋት ፈጽሟል ወይም ጉልህ የሆነ የሥራ ችሎታና ቀስጥፍና ስንሰታሰብ ብሎ ብሎ ሲወሰን፣ ወይም

ለ/ በህመም ምክንያት ተግባሩን በተገቢው ሁኔታ ማከናወን ስይችልም ብሎ ሲወሰን፣ ስና

ሐ/ የጉባኤው ውሳኔ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ወይም በክልል ምክር ቤቶች ከግማሽ በላይ ድምጽ ሲደድቅ።

5. የማንኛውም ዳኛ የጡረታ መውጫ ጊዜ ስይረዘምም።

6. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የፌዴራሉን መንግሥት የዳኝነት ስኬት የሚያስተዳድርበትን በጃት ስሕተት ተወካዮች ምክር ቤት ስቅርብ ያስወስናል፣ ሲፈቀድም በጃቱን ያስተዳድራል።

7. የክልል የዳኝነት ስኬት በጃት በየክልሉ ምክር ቤቶች ይመደባል። የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የፌዴራሉን የከፍተኛና የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ደርሰው ስሚሠሩት የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤቶችና የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች የበጃት ማካካሻ ይሰጣል።

ስንቀጽ 80 የፍርድ ቤቶች ጣምራነትና ሥልጣን

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በፌዴራል ጉዳዮች ላይ የበላይና የመጨረሻ የዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል።

2. የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በክልሉ ጉዳዩ ላይ የበላይና የመጨረሻ የዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል። በተጨማሪ የፌዴራል የከፍተኛ ፍርድ ቤት የዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል።

3. በዚህ ስንቀጽ ንውስ ስንቀጽ 1 እና 2 የተጠቀሰው ቢኖርም፣

ሀ/ የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስሕተት ያለበትን ማናቸውንም የመጨረሻ ውሳኔ ስማረም በሰበር ችሎት የማየት ሥልጣን ይኖረዋል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

ለ/ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስሕተት ያለበትን በክልል ጉዳዮች የተሰጠ የመጨረሻ ውሳኔ ስማረም በሰበር ችሎት የማየት ሥልጣን ይኖረዋል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

4. የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በክልሉ ከሚኖረው የዳኝነት ሥልጣን በተጨማሪ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል።

5. የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የዳኝነት ሥልጣን መሰረት በሚሰጠው ውሳኔ ላይ የሚቀርበው ደግሞ በክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይታያል።

6. የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በፌዴራል የዳኝነት ሥልጣን በሚሰጠው ውሳኔ ሳይሆነ በፍርድ ቤቱ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይታያል።

ስንቀድ 81 ስለዳኞች ስሟሟ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ንፈዚዳንትና ምክትል ንፈዚዳንት በፌዴራል መንግሥት ጠቅላይ ሚኒስትር ስቅራቤነት በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሾማሉ።

2. ሌሎች የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ዳኞችን በተመለከተ በፌዴራል የዳኞች ስለተዳደር ጉባኤ የቀረቡትን ስጦታዎች ጠቅላይ ሚኒስትር በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስቅርቦ ያሾማል።

3. የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ንፈዚዳንትና ምክትል ንፈዚዳንት በክልሉ ርዕሰ መስተዳድር ስቅራቤነት በክልሉ ምክር ቤት ይሾማሉ።

4. የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤትና የክልል ክፍተኛ ፍርድ ቤት ዳኞች በክልሉ የዳኞች ስለተዳደር ጉባኤ ስቅራቤነት በክልሉ ምክር ቤት ይሾማሉ። የክልሉ የዳኞች ስለተዳደር ጉባኤ የዳኞችን ሹመት ስምክር ቤቱ ከሚቀረቡ በፊት የፌዴራሉ

የዳኞች ስለተዳደር ጉባኤ በስጦታዎች ሳይ ያሰውን ስለተያየት መጠየቅና ስለተያየቱን ክራሱ ስለተያየት ጋር በማያያዝ በክልሉ ምክር ቤት የሚቀረብ ኃላፊነት ስለበት። የፌዴራሉ የዳኞች ስለተዳደር ጉባኤ ስለተያየቱን በምስት ወር ጊዜ ውስጥ ካሳቀረበ የክልሉ ምክር ቤት ሹመቱን ያዳድቃል።

5. የክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ዳኞች በክልሉ የዳኞች ስለተዳደር ጉባኤ ስቅራቤነት በክልሉ ምክር ቤት ይሾማሉ።

6. በየትኛውም ደረጃ የሚገኙ ዳኞች የዲሲንሲንና የዝውውር ጉዳይ በሚመለከተው የዳኞች ስለተዳደር ጉባኤ ይወሰናል።

ስንቀድ 82 የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጣፊ ጉባኤ ስወቃቀር

- 1. የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጣፊ ጉባኤ በዚህ ሕገ መንግሥት ተቋቋሟል።
- 2. የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጣፊ ጉባኤ ስሥራ ስንድ ስባሳት ይኖራታል። ስባሳቱም የሚከተሉት ናቸው፦

ሀ/ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ንፈዚዳንት፣ ስብሳቢ፤

ለ/ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ምክትል ንፈዚዳንት፣ ምክትል ስብሳቢ፤

ሐ/ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስቅራቤነት በሪፐብሊኩ ንፈዚዳንት የሚሾሙ በሙያ ብቃታቸውና በሥነ ምግባራቸው የተመሰከሩላቸው ስድስት የሕግ ባለሙያዎች፤

መ/ የፌዴሬሽን ምክር ቤት ከስባሳቱ መካከል የሚወከላቸው ሦስት ሰዎች።

3. የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጣፊ ጉባኤ የሥራ ቅሬታዎችን ሰማረጋገጥ የሚያስችሰው መዋቀር ሲዘረጋ ይቻላል።

ስንቀድ 83 ሕገ መንግሥቱን ስለመተርጎም

1. የሕገ መንግሥታዊ ክርክር ጉዳይ ሲነሳ በፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ውሳኔ ያገኛል።

2. የፌዴሬሽን ምክር ቤት፣ የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጦታ ጉባኤ በሚያቀርብበት ሕገ መንግሥታዊ ጉዳይ ላይ በሰላማ ቀናት ውስጥ ውሳኔ ይሰጣል።

ስንቀድ 84 የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጦታ ጉባኤ ሥልጣንና ተግባር

1. የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጦታ ጉባኤ ሕገ መንግሥታዊ ጉዳዮችን የማጣራት ሥልጣን ይኖረዋል። በሚያደርገው ማጣራት መሰረት ሕገ መንግሥቱ መተርጎም ስሕፈሳጊ ሆኖ ሲያገኘው ስፌዴሬሽን ምክር ቤት በጉዳዩ ላይ የውሳኔ ሐሳብ ያቀርባል።

2. በፌዴራሉ መንግሥትም ሆነ በክልል ሕግ ስውጫ ስካሳት የሚወጡ ሕጎች ክዚህ ሕገ መንግሥት ጋር ይቃረኑ የሚል ጥያቄ ሲነሳ ጉዳዩም በሚመሰክተው ፍርድ ቤት ወይም በባለ ጉዳዩ ሲቀርብበት መርምሮ ስመጨረሻ ውሳኔ ስፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ያቀርባል።

3. በፍርድ ቤቶች የሕገ መንግሥት ትርጉም ጥያቄ ሲነሳ፣

ሀ/ ሕገ መንግሥቱን መተርጎም ስሕፈሳጊ ሆኖ ሲያገኘው ሲቀርብ ጉዳዩን ስሚመሰክተው ፍርድ ቤት ይመሰረዳል፤ በስጦታ ጉባኤው ውሳኔ ቅር የተሰኘ ባለጉዳይ ቅሬታውን ስፌዴሬሽኑ ምክር ቤት በደግባኝ ማቅረብ ይችላል።

ለ/ የትርጉም ጥያቄ መኖሩን ያመነበት ስንደሆነ በጉዳዩ ላይ የሚሰጠውን ሕገ መንግሥታዊ ትርጉም ስፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ስመጨረሻ ውሳኔ ያቀርባል። የሚመራበትን ሥነ ሥርዓት ስርቀቅ ስፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ያቀርባል፤ ሲፈቀድም ተግባራዊ ያደርጋል።

ምሳሌ ስሥር : የብሔራዊ ፖሊሲ መርሆዎችና ዓላማዎች

ስንቀድ 85 ዓላማዎች

1. ማንኛውም የመንግሥት ስካል ሕገ መንግሥቱን፣ ሴሎች ሕጎችንና ፖሊሲዎችን ሥራ ላይ ሲያውል በዚህ ምሳሌ በተመሰከቱት መርሆዎችና ዓላማዎች ላይ መመስረት ስለበት።

2. በዚህ ምሳሌ ውስጥ «መንግሥት» ማለት ስንደሆነኑታው የፌዴራል መንግሥት ወይም የክልል መስተዳድሮች ማለት ይሆናል።

ስንቀድ 86 የውጭ ግንኙነት መርሆዎች

1. የኢትዮጵያ ሕዝቦች ጥቅም የሚያስጠብቅና የሀገሪቱን ስዓላዊነት የሚያስከብር የውጭ ግንኙነት ፖሊሲ ማራመድ።

2. የመንግሥታትን ስዓላዊነትና ስኬታዎች ማክበር፣ በሴሎች ሀገሮች ጉዳዮች ውስጥ ጣልቃ ስለመግባት።

3. የሀገሪቱ የውጭ ግንኙነት ፖሊሲ በጋራ ጥቅምና በስኬታዎች ላይ የተመሰረተ መሆኑን ስንደሆነም በዓለም ስቀፍ ደረጃ የሚደረጉ ስምምነቶች የኢትዮጵያን ጥቅም የሚያስከብሩ መሆናቸውን ማረጋገጥ።

4. የኢትዮጵያን ስዓላዊነት የሚያስከብሩና የሕዝቦችን ጥቅም የሚደግፉ ዓለም ስቀፍ ሕጎችና ስምምነቶችን ማክበር።

5. ከጉረቤት ሀገሮችና ከሴሎችም የሰፍራ ሀገሮች ጋር በየጊዜው ስያደገ የሚሄድ ኢኮኖሚያዊ ኅብረትና የሕዝቦች ወንድማማቾችን ማግለጠት።

6. በሀገሮች መካከል የሚነሱ ግጭቶች ሰላማዊ በሆነ መንገድ እንዲፈቱ ጥረት ማድረግ።

አንቀጽ 87 የመከላከያ መርዎች

1. የሀገሪቱ የመከላከያ ሠራዊት የብሔሮች፣ የብሔረሰቦች እና የህዝቦችን ሚዛናዊ ተዋዋኝ ያካተተ ይሆናል።

2. የመከላከያ ሚኒስትር ሆኖ የሚሾመው ሲቪል ይሆናል።

3. የመከላከያ ሠራዊት የሀገሪቱን ስዓላዊነት ከመጠበቅ በተጨማሪ በዚህ ስር መንግሥት መሰረት በአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ የሚሰጡትን ተግባሮች ያከናውናል።

4. የመከላከያ ሠራዊቱ በማናቸውም ጊዜ ስር መንግሥቱ ተገዢ ይሆናል።

5. የመከላከያ ሠራዊቱ ተግባሩን ከገሰጥካ ድርጅቶች ወገናዊነት ነዳ በሆነ አካላት ያከናውናል።

አንቀጽ 88 ገሰጥካ ነክ ዓሳማዎች

1. መንግሥት በዲሞክራሲያዊ መርዎች ላይ በመመሥረት ህዝቡ በሁሉም ደረጃዎች ራሱን በራሱ የሚያስተዳድርበትን ሁኔታ ማመቻቸት አለበት።

2. መንግሥት የብሔሮችን፣ የብሔረሰቦችን፣ የህዝቦችን ማንነት የማክበርና በዚሁ ላይ በመመርኮዝ በመካከላቸው እኩልነት፣ እንደነትና ወንድማማችነትን የማጠናከር ግዴታ አለበት።

አንቀጽ 89 ሲኮኖሚ ነክ ዓሳማዎች

1. መንግሥት ሁሉም ሲኮኖሚያዊ የሀገሪቱ የተጠራቀመ እውቀትና ሀብት ተጠቃሚዎች የሚሆኑበትን መንገድ የመቀየስ ኃላፊነት አለበት።

2. መንግሥት የሲኮኖሚያዊ ሁኔታዎች ሰማሻሻል እኩል ልዩነት እንዲኖራቸው ሰማድረግና ሀብት ፍትሐዊ በሆነ መንገድ የሚከፋፈሉበትን ሁኔታ የማመቻቸት ግዴታ አለበት።

3. የተፈጥሮና ሰው ሰራሽ አደጋ እንዲደርሱ መከላከልና አደጋው ሲደርስም ሰተገብረው እርዳታ በወቅቱ እንዲደርስ ማድረግ።

4. በእድገት ወደጎሳ ስቀራ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ህዝቦች መንግሥት ስዩ ድጋፍ ያደርጋል።

5. መንግሥት መሬትንና የተፈጥሮ ሀብትን በህዝብ ሥም በደደታው ሥር በማድረግ

ስህዝቡ የጋራ ጥቅምና እድገት እንዲሁሉ የማድረግ ኃላፊነት አለበት።

6. የሀገር ሰማት ፖሊሲዎችና ንግድዎች በሚዘጋጁበት ወቅት መንግሥት ህዝቡን በየደረጃው ማሳተፍ አለበት። የህዝብንም የሰማት እንቅስቃሴዎች መደገፍ አለበት።

7. መንግሥት በሀገር ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ሰማት እንቅስቃሴ ውስጥ ሴቶች ክወንዶች ጋር በስኩልነት የሚሳተፉበትን ሁኔታ የማመቻቸት ኃላፊነት አለበት።

8. መንግሥት የሠራተኛውን ስዝብ ጤንነት፣ ደህንነትና የኑሮ ደረጃ ለመጠበቅ መጣር አለበት።

እንቅጽ 90 ማኅበራዊ ነክ ዓሳማዎች

1. የሀይማኖት ስቅም በፈቀደ መጠን ሁሉም ሴትዎቹም የትምህርት፣ የጤና እገልግሎት፣ የንግድ ውሳኔ፣ የሥራ፣ የምግብና የማኅበራዊ ዋስትና እንዲኖረው ይደረጋል።

2. ትምህርት በማናቸውም ረገድ ከሃይማኖት፣ ከገለጻና ከመሰከራዎች እና ከባህሳዊ ተሳታፊዎች ነጻ በሆነ መንገድ መካከል አለበት።

እንቅጽ 91 ባሕር ስድስት ዓሳማዎች

1. መንግሥት መሰረታዊ መብቶችንና ሰብዓዊ ክብርን፣ ዲሞክራሲንና ስነ ምግብን የማይቃረኑ ባሕሮችና ሰማዶች በስኩልነት እንዲገቡበትና እንዲያደጉ የመርዳት ኃላፊነት አለበት።

2. የሀገር የተፈጥሮ ሀብቶችንና የታሪክ ቅርሶችን መጠበቅ የመንግሥትና የሁሉም ሴትዎቹም ግዴታ ነው።

3. መንግሥት ስቅም በፈቀደ መጠን ኪነጥበብን፣ ሳይንስንና ቴክኖሎጂን የማስፋፋት ግዴታ አለበት።

እንቅጽ 92 የአካባቢ ደህንነት ጥበቃ ዓሳማዎች

1. መንግሥት ሁሉም ሴትዎቹም ንግድና ጤናማ አካባቢ እንዲኖረው የመጣ ኃላፊነት አለበት።

2. ማንኛውም የኢኮኖሚ ሰማት እርምጃ የአካባቢውን ደህንነት የሚያናጋ መሆን አለበት።

3. የሕዝብን የአካባቢ ደህንነት የሚመሰክት ፖሊሲና ንግድም በሚነደፍበትና ሥራ ሳይ በሚውሰበት ጊዜ የሚመሰክተው ሕዝብ ሁሉ ሐሳቡን እንዲገልጽ መደረግ አለበት።

4. መንግሥትና ዜጎች አካባቢያቸውን የመንከባከብ ግዴታ አለባቸው።

ምሳሌ ስሥራ ስንድ : ሰዩ ሰዩ ድንጋጌዎች

እንቅጽ 93 ስለ አስቸኳይ ጊዜ አዋጅ

1 ሀ/ የውጭ ወረራ ሲያጋጥም ወይም ስነ ምግብን ሥርዓቱን አደጋ ሳይ የሚጥስ ሁኔታ ሲከሰትና በተስመረው የሕግ ማስከበር ሥርዓት ለመቋቋም የማይቻል ሲሆን፣ ማናቸውም የተፈጥሮ አደጋ ሲያጋጥም ወይም የሕዝብን ጤንነት አደጋ ሳይ የሚጥስ በሽታ ሲከሰት፣ የጨዳራሱ መንግሥት የሚኒስትሮች ምክር ቤት የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ የመደንገግ ሥልጣን አለው።

ሰ/ የተፈጥሮ ስደጋ ሲያጋጥም ወይም የሕዝብን ደህንነት ስደጋ ሳይ የሚሞላበት ስደጋ ሲከሰት የክፍለ መስተዳድሮች በክፍላቸው የሕሰቶች ጊዜ ስዎች ሲያውጁ ደኛሳሱ። ዝርዝሩ ክፍሎች ደህን ስገ መንግሥት መሰረት በማድረግ በሚያወጧቸው ስገመንግሥቶች ይወሰናሉ።

2. በዚህ ስንቀድም ንዑስ ስንቀድም 1 /ሀ/ መሰረት የሚታወቁ የሕሰቶች ጊዜ ስዎች፤

ሀ/ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሥራ ሳይ ባሰ ጊዜ የታወጁ ከሆነ በታወጁ በስርባ ስምንት ሰዓታት ውስጥ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት መቅረብ ስለበት ስዎች በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ሁለት ሦስተኛው ድምድም ተቀባይነት ካሳገኘ ወደያውኑ ይሻራል።

ሰ/ ከሳይ በንዑስ ስንቀድም /ሀ/ ሥር የተጠቀሰው ስንደተጠበቀ ሆኖ፤ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሥራ ሳይ ባሰበት ወቅት የሚታወቁ የሕሰቶች ጊዜ ስዎች ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት መቅረብ ያለበት ስዎች በታወጁ በሥራ ስምንት ቀናት ውስጥ ነው።

3. በሚኒስትሮች ምክር ቤት የተደነገገው የሕሰቶች ጊዜ ስዎች በምክር ቤቱ ተቀባይነት ካገኘ በኋላ ሲቆይ የሚቻለው ስለስ ስድስት ወራት ነው። የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምድም ስንድን የሕሰቶች ጊዜ ስዎች በየሰራት ወሩ በተደጋጋሚ ስንደታደስ ሲያደርግ ደኛሳሱ።

4. ሀ/ የሕሰቶች ጊዜ ስዎች በሚታወቁበት ጊዜ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጧቸው ደንቦች መሰረት የሀገርን ሰላምና ስልጣን፤ የሕዝብን ደህንነት፤ ስገና ሥርዓትን የማስከበር ሥልጣን ይኖረዋል።

ሰ/ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ሥልጣን በስገ መንግሥቱ የተቀመጡትን መሰረታዊ የገሰገሩና የዲሞክራሲ መብቶችን፤ የሕሰቶች ጊዜ ስዎችን ሰማወጁ ምክንያት የሆነውን ጉዳይ ሰማወገድ ተፈሳሪ ሆኖ በተገኘው ደረጃ፤ ስለስ ማገድ ሲደርስ የሚችል ነው።

ሐ/ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሕሰቶች ጊዜ ስዎች ሥራ የሚያወጧቸው ድንጋጌዎችና የሚወስዱት ስርዓቶች በማናቸውም ረገድ በዚህ ስገመንግሥት ስንቀድም 1፣፣ 88፣ 25፣ ስና 39 ንዑስ ስንቀድም 1 ስና 2 የተቀመጡትን መብቶች የሚገድቡ ሲሆኑ ስደኛሱም።

5. በሀገሪቱ የሕሰቶች ጊዜ ስዎች በሚታወቁበት ወቅት የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ከሰላምና ከስገ ባለው ደረጃ መርጦ የሚመደባቸው ሰባት ሰላማት ያሉት የሕሰቶች ጊዜ ስዎች ስፍዳም መርማሪ በርድ ያቋቋማሉ። በርድ ስዎች በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሚደድቁበት ጊዜ ያቋቋማሉ።

6. የሕሰቶች ጊዜ ስዎች ስፍዳም መርማሪ በርድ የሚከተሉት ሥልጣንና ኃላፊነቶች ስሉት።

ሀ/ በሕሰቶች ጊዜ ስዎች ምክንያት የታሰሩትን ግለሰቦች ስም በስንድ ወር ጊዜ ውስጥ ይፋ ማድረግና የታሰሩበትን ምክንያት መግለጽ፤

ሰ/ በሕሰቶች ጊዜ ስዎች ወቅት የሚወሰዱት ስርዓቶች በማናቸውም ረገድ ሲሰጡ ስለመሆናቸውን መቆጣጠርና መከታተል፤

ሐ/ ማናቸውም የሕሰቶች ጊዜ ስዎች ስርዓቶች ሲሰጡ መሆኑን ሲያምንበት ጠቅላይ ሚኒስትሩ ወይም የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስርዓቶችን ስንደያስተካክል ሐሳብ መስጠት፤

መ/ በሕሰቶች ጊዜ ስዎች ስርዓቶች ሲሰጡ ድርጊት የሚፈጽሙትን ሁሉ ሰፍሮድ ስንደቀርቡ ማድረግ፤

ሠ/ የሕሰቶች ጊዜ ስዎች ስንደቀርቡ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ጥያቄ ሲቀርብ ያለውን ስለተያየት ስምክር ቤቱ ማቅረብ።

ስንቀድም 94 የፍደናንስ ወጪን በሚመለከት

1. የፌዴራሉ መንግሥትና ክልሎች በሕግ የተሰጧቸውን ኃላፊነቶችና ተግባሮች ለማከናወን የሚያስፈልጋቸውን ወጪ በየበኩላቸው ደሸፍኛሉ፤ ሆኖም ማንኛውም ክልል በውክልና ለሚፈጽመው ተግባር የሚያስፈልገው ወጪ ሲላ ስምምነት ክሊስ በቀር ውክልናውን በሰጠው ወገን ደሸፍኛል።

2. የፌዴራሉ መንግሥት ስክልሎች የተመጣጠነ ስድገት ስንቀፋት ካልሆነ በስተቀር ስለሰብዓዊ ጊዜ ስርዳታ፣ ለመሰረተ መቋቋምና ስለማሳተፍ ማስፋፊያ ስክልሎች ብድርም ሆነ ስርዳታ ሲሰጥ ይችላሉ። የፌዴራሉ መንግሥት ክልሎች ለሚያስፈልጋቸው ወጪ የሚያደርገውን ድገም በሚመሰክት ስደትና ቁጥጥር የማይረገ ሥልጣን ይኖራቸዋል።

ስንቀድ 95 የፌዴሬሽን ገቢን በሚመሰክት

የፌዴራሉ መንግሥትና ክልሎች የሚጠቀሙትን የፌዴራል ስደረጃጃት የተከተሉ የገቢ ክፍፍል ያደርጋሉ።

ስንቀድ 96 የፌዴራል መንግሥት የታክስና የግብር ሥልጣን

- 1. የፌዴራል መንግሥት በወጪና ገቢ ሰቃዎች ላይ የጉምሩክ ቀረጥ፣ የታክስና ሴሎች ክፍያዎች ይኖራሉ፣ ይሰበሰባሉ።
- 2. በፌዴራል መንግሥትና በዓለም ስቀፍ ድርጅቶች ተቀጣሪዎች ላይ የሥራ ግብር ይኖራል፣ ይሰበሰባሉ።
- 3. በፌዴራል መንግሥት ባለቤቶች ሥር በሆኑ የሰማት ድርጅቶች ላይ የንግድ ትርፍ ግብር፣ የሥራ ግብር፣ የሽያጭና የሴክሳደስ ታክስ ይኖራሉ፣ ይሰበሰባሉ።
- 4. በብሔራዊ የሱተሪ ስና ሴሎች የሰደደ ሙከራ ገቢዎች ላይ ታክስ ይኖራል፣ ይሰበሰባሉ።
- 5. በስደፍ፣ በባቡርና በባሕር ትራንስፖርት ገቢዎች ላይ ታክስ ይኖራል፣ ይሰበሰባሉ።
- 6. በፌዴራል መንግሥት ባለቤቶች ሥር በሚገኙ ቤቶችና ሴሎች ንብረቶች ገቢ ላይ ግብር ይኖራል፣ ይሰበሰባሉ፤ ኪራይ ይወሰናል።
- 7. የፌዴራል መንግሥት ስክላት ከሚሰጧቸው ፈቃዶችና ስገልግሎቶች የሚመነጨ ክፍያዎችን ይወሰናል፣ ይሰበሰባሉ።
- 8. የሞኖፖል ታክስ ይኖራል፣ ይሰበሰባሉ።
- 9. የፌዴራል የቴሎብር ሽያጭ ቀረጥ ይኖራል፣ ይሰበሰባሉ።

ስንቀድ 97 የክልል መስተዳድሮች የታክስና የግብር ሥልጣን

- 1. ክልሎች፣ በክልል መስተዳድሮችና በድርጅት ተቀጣሪዎች ላይ የሥራ ግብር ይኖራሉ፣ ይሰበሰባሉ።
- 2. የመሬት መጠቀሚያ ክፍያ ይወሰናሉ፣ ይሰበሰባሉ።
- 3. በግል የሚያደርሱና በኅብረት ሥራ ማኅበራት በተደራጁ ገበሬዎች ላይ የስርሻ ሥራ ገቢ ግብር ይኖራሉ፣ ይሰበሰባሉ።
- 4. በክልሉ በሚገኙ ግስሰብ ነጋዴዎች ላይ የንግድ ትርፍ ግብርና የሽያጭ ታክስ ይኖራሉ፣ ይሰበሰባሉ።

5. በክልሉ ውስጥ በውኃ ሳይ ከሚደረግ ትራንስፖርት በሚገኝ ገቢ ሳይ ግብር ደግሞ፣ ይሰበሰባሉ።

6. በክልል መስተዳድር በግል ባለቤቶች ሥር ካሉ ቤቶችና ሴሎች ግብረቶች በሚገኝ ገቢ ሳይ ግብር ደግሞ፣ ይሰበሰባሉ፣ በባለቤቶቻቸው ሥር ባሉ ቤቶችና ሴሎች ግብረቶች ሳይ ኪራይ ያስከፍሳሉ።

7. በክልል መስተዳድር ባለቤቶች ሥር በሚገኙ የሰማት ድርጅቶች ሳይ የንግድ ትርፍ፣ የሥራ ግብር፣ የሽያጭና ኢክዳደስ ታክስ ደግሞ፣ ይሰበሰባሉ።

8. ብሉጥቁጥ 98 ንዑስ ስንቀጥ 3 የተጠቀሰው ስንደተጠበቀ ሆኖ፣ በማሰድን ሥራዎች ሳይ የማሰድን ገቢ ግብር፣ የሮዶሲቲና የመሬት ኪራይ ክፍያዎች ደግሞ፣ ይሰበሰባሉ።

9. በክልል መስተዳድር ስካሳት ከሚሰጡ ፈቃዶችና ስገልግሎቶች የሚመነጨ ክፍያዎች ይወሰናሉ፣ ይሰበሰባሉ።

10. ክፍያ የሚገኝ የሮዶሲቲ ክፍያ ይወሰናሉ፣ ይሰበሰባሉ።

ስንቀጥ 98 የጋራ የታክስና የግብር ሥልጣን

1. የፌዴራል መንግሥትና ክልሎች በጋራ በሚያቋቋሟቸው የሰማት ድርጅቶች ሳይ የንግድ ትርፍ ግብር፣ የሥራ ግብር፣ የሽያጭና የኢክዳደስ ታክስ በጋራ ደግሞ፣ ይሰበሰባሉ።

2. በድርጅቶች የንግድ ትርፍ ሳይ እና በባለ ስክሊዎች የትርፍ ድርሻ ሳይ ግብርና የሽያጭ ታክስ በጋራ ደግሞ፣ ይሰበሰባሉ።

3. በክፍተኛ የማሰድን ሥራዎችና በማናቸውም የፎቅጠር የሥራ ሥራዎች ሳይ የገቢ ግብርና የሮዶሲቲ ክፍያዎች በጋራ ደግሞ፣ ይሰበሰባሉ።

ስንቀጥ 99 ተሰደተው ስሳስተሰጡ የታክስ እና የግብር ሥልጣኖች

በዚህ ስገ መንግሥት ተሰደተው ያስተሰጡ ታክስና ግብር የመጣሰ ሥልጣኖችን በሚመሰክት የፌዴሬሽኑ ምክር ቤትና የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በጋራ ስብሰባ በሁለት ዓስተኛ ድምጽ ይወሰናሉ።

ስንቀጥ 100 የታክስና የግብር ስጣጣሰ መርዮዎች

1. ክልሎችና የፌዴራሉ መንግሥት ታክስና ግብር በሚጥሱበት ጊዜ የሚጠየቀው ታክስና ግብር ክምንጨ ጋራ የተያያዘና በስግባቡ ተጠንቶ የተወሰነ መዮኑን ማረጋገጥ ስሰባቸው።

2. በመካከላቸው የሚኖረውን መሰካም ግንኙነት የማይገዳና ከሚቀርበው ስገልግሎት ጋራ ተመጣጣኝ መዮኑን ማረጋገጥ ስሰባቸው።

3. ስትርፍ የቅመ ድርጅት ካሰደን በስተቀር ክልሎች በፌዴራሉ መንግሥት ግብረት ሳይ፣ የፌዴራሉ መንግሥትም በክልሎች ግብረት ሳይ ግብር ወደም ቀረጥ የማስከፈሰ ሥልጣን ስይኖራቸውም።

ስንቀጥ 101 ላዳው ስደተር

1. ላዳው ስደተር በጠቀሳይ ሚኒስትሩ ስቅርቢነት በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሸማሰ።

2. ሞናው ስዲተር የፌዴራሉን የሚኒስቴርና ሌሎች መሥሪያ ቤቶች ሂሳቦች በመቆጣጠር በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የተመዘገቡ ማመታዊ በጃት፣ በበጃት ማመቻ ስተሰራት ሥራዎች በሚገባ መዋሉን መርምሮ ሰምክር ቤቱ ፈገገጥ

ያቀርባል።

3. ሞናው ስዲተር የመሥሪያ ቤቱን በጃት በቀጥታ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስቅርቦ ያስደድቃል።

4. የሞናው ስዲተር ዝርዝር ተግባር በሕግ ይወሰናል።

ስንቀድ 102 የምርጫ ቦርድ

1. በፌዴራልና በክልል የምርጫ ክልሎች ነዳና ተክክሰኛ ምርጫ በገሰሰተኝነት ስንዲያካሂድ ከሚኖረውም ተደራሽ ነዳ የሆነ ብሔራዊ የምርጫ ቦርድ ይቋቋማል።

2. የቦርዱ ስባዕት በጠቀሳይ ሚኒስትሩ ስቅራቤነት በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሾማሉ። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

ስንቀድ 103 የሕዝብ ቅጠራ ኮሚሽን

1. የሀገሪቱን የሕዝብ ቁጥር በየጊዜው የሚያጠናና ቅጠራ የሚያካሂድ የሕዝብ ቅጠራ ኮሚሽን ይኖራል።

2. የኮሚሽኑ ስባዕት በጠቀሳይ ሚኒስትሩ ስቅራቤነት በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሾማሉ።

3. ኮሚሽኑ ሞና ደረጃ፣ ስራደራሽ ገቢጠ-ዎዎችና ድጋፍ ስጦታ ሠራተኞች ይኖራታል።

4. የኮሚሽኑ ማመታዊ በጃት በቀጥታ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ቀርቦ ይደድቃል።

5. የሕዝብ ቅጠራ በየሥራ ማመቻ ይካሄዳል። በውጤቱም መሰረት የምርጫ ክልሎችን ስራደራሽ የምርጫ ቦርድ በሚያቀርበው ረቂቅ መሠረት የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ይወሰናል።

6. የኮሚሽኑ ተጠሪነት ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ነው። ስለ ሥራው ስፈዳዳፍ በየጊዜው ሰምክር ቤቱ ፈገገጥ ያቀርባል።

ስንቀድ 104 የሕገ መንግሥት ማሻሻያ ሐሳብን ስለማመንጨት

ስንድ የሕገ መንግሥት ማሻሻያ ሐሳብ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምድም የደገፈው፣ የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምድም የደገፈው ወደም ከፌዴሬሽኑ ስባዕ ክልሎች ውስጥ ስንድ ሦስተኛው የክልል ምክር ቤቶች በድምድም ብልጫ የደገፉት ከሆነ ሰውደደትና ሰውሳኔ ስመሳው ስሕዝብና የሕገ መንግሥቱ መሻሻል ሰሚመስክታቸው ክፍሎች ይቀርባሉ።

ስንቀድ 105 ሕገ መንግሥቱን ስለማሻሻል

1 በዚህ ሕገ መንግሥት ምሰራጭ ሦስት የተዘረዘሩት መብቶችና ነዳነቶች በሙሉ፣ ደግሞ ስንቀድ 104 ሲሻሻሉ የሚችሉት በሚከተለው ስኬታን ብቻ ይሆናል።

ሀ/ ሁሉም የክልል ምክር ቤቶች የቀረበውን ማሻሻያ በድምጽ ብሰጧ ሲያዘዙት፤

ለ/ የፌዴራሉ መንግሥት የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምጽ የቀረበውን ማሻሻያ ሲያዘዙት፤ እና

ሐ/ የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምጽ ማሻሻያውን ሲያዘዙት ነው።

2. በዚህ ስንቀጽ ንዑስ ስንቀጽ 1 ከተዘረዘሩት ውጭ ያሉት የሕገ መንግሥቱ ድንጋጌዎች ሲሻሻሉ የሚችሉት በሚከተለው ስኬት ብቻ ይሆናል፤

ሀ/ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤትና የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት በጋራ ስብሰባ በሁለት ሦስተኛ ድምጽ የቀረበውን ማሻሻያ ሲያዘዙት፤ እና

ለ/ ከፌዴሬሽኑ ስብሰባ ክልሎች ምክር ቤቶች ውስጥ የሁለት ሦስተኛ ክልሎች ምክር ቤቶች በድምጽ ብሰጧ የቀረበውን ማሻሻያ ሲያዘዙት ነው።

ስንቀጽ 106 የመጨረሻ ሕጋዊ ስውቀት ስብሰባ ቀጂ

የዚህ ሕገመንግሥት የአማርኛ ቀጂ የመጨረሻው ሕጋዊ ስውቀት ያሰው ሰነድ ነው።